

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2015. nyár

JEGYEKET, BÉRLETEKET!

'15/16 ÉVAD

NEMZETI SZÍNHÁZ



CSONGOR

BÉRLET

BÉRI

Eugenio BARBA
FARKAS Dénes
KANALAS Éva
Toni SERVILLO
VIDNYÁNSZKY Attila

Nyitott színház

Prospero csodái

II. MITEM

a 2015/16-os évad előadásajánlójával és bérlethirdetésével

Fókusz – a 2015/2016-os évad: premierajánlók • **Színházbérletek** – megújult konstrukciók •
Rendhagyó nézőpontok – Gerő András, Horkay Hörcher Ferenc • **Fesztiválvélemények** – Novák János,
Dér András, Seres Zoltán • **Botrány és vita** – Andreas Unterberger, Matthias Langhoff



fotó: Eöri Szabó Zsolt



Tükör és szabadság

A színház tükörét tart – szokás mondani. A közhely igazsága ez. Megvonjuk a vállunkat, hogy hát persze, vagy belegondolunk mélyebben, és megvizsgáljuk: ki tartja a tükör, miért tartja, milyen az a tükör? S hogy bele akarunk-e nézni egyáltalán? Vagy félünk, hogy mit látunk benne, s mi néz vissza ránk?

Ha ezeket a kérdéseket boncolgatni kezdjük, egy kérdés biztosan felmerül: mindannak, amit a színpadon – ebben a tükörben – látunk, mi köze van hozzánk?

Amikor a *Szentivánéji álom* Helénája skype-on bejelentkezik, és a hatalmas kivetítőn látjuk a kétségbeesetten epekedő szerelmes könnyáztatta arcát, máris beleestünk Shakespeare és Doiasvili csapdájába. Az angol szerző azt „hazudta”, hogy a műve az ókori Athénban játszódik (pedig Londonban történt minden), a grúz rendező pedig azt állítja: itt és most. Mindkettő igaz, és egyik sem? S ha jobban belegondolunk, ki tudja, hányféle összefüggést találunk még. S kell-e bármit is mondanunk, ha hat ránk, amit látunk? A kisemmizett szerelmes fájdalmát, amely örök.

A színház varázsa, hogy jelen időben, az előadás múltó pillanataiban, a nézőtéri széken ülve száguldunk tereken és időkön át. A gondolat visz, repít alkotót és nézőt. Beülünk az *Isten ostorára* például, amely Attila hun királyról ígér történelmi drámát. Mi közünk az ezeröttszáz éve élt hadvezérhez, és mi közünk a róla száz évvel ezelőtt drámát író szerzőhöz? Az előadás válaszokat keres és ad erre. És úgy teszi ezt, hogy a személyesség bűvkörébe von.

„A harmadik olvasókönyvben azonban érdekes történeteket találtam Attila királyról és rávettem magam az olvasásra. Nem csupán azért érdekeltek a hun királyról szóló mesék, mert az én nevem is Attila, hanem azért is, mert Öcsödön nevelőszüleim Pistának hívtak. A szomszédokkal való tanácskozás után a fülem hallatára megállapították, hogy Attila név nincsen. Ez nagyon megdöbbentett, úgy éreztem, hogy a létezésemet vonták kétségbe. Az Attila királyról szóló mesék fölfedezése, azt hiszem, döntően hatott ettől kezdve minden törekvésemre, végső soron talán ez az élményem vezetett el az irodalomhoz, ez az élmény tett gondolkodóvá, olyan emberré, aki meghallgatja mások véleményét, de magában fölülvizsgálja; azzá, aki hallgat a Pista névre, míg be nem igazolódik az, amit ő maga gondol, hogy Attilának hívják.”

Talán nem én vagyok az egyetlen, akinek a hun Attiláról nem József Attila jut eszébe, még ha ismeri is a költő híres *Curriculum vitae*-jét. Ez a szöveg hangzik el az *Isten ostora* elején, és később kiderül, hogy annak a színésznek a hangján hallottuk, aki a hun fejedelmet játssza...

A hadvezér és a költő is saját szabadságának határait kutatta. Erről is szól az előadás. És a dolgok mélyén kérdés itt is: ki vagyok én?

És mi, nézők vajon bele akarunk-e nézni abba a tükörbe, amely ezt kérdezi tőlünk? A tükör itt és most egy kérdés: életünk megannyi béklyójában mennyi szabadság adatott számunkra?



KORNYA ISTVÁN
főszerkesztő



6

NYITOTT SZÍNHÁZ

„Végtelenségig befogadónak kell lenni. A hagyományt pedig mindig újra és újra kell értelmezni, és közben úgy fogalmazzuk újra önmagunkat, hogy beengedjük a világ izgalmas színházi alkotóit, műveit, produkcióit. Banális dolgok ezek, de azt tapasztalom, hogy mégsem evidenciák.” *Vidnyánszky Attila*



26

EGYMÁSRA IS REAGÁLVA

A sokszínűség jut szembe elsőként. Orosz, lengyel, több magyar rendező munkáját láttam – következésképpen nem egyféle felfogással szembesültem, hanem sokfélével. Semmilyen egységes politikai üzenetet sem láttam.” *Gerő András*



32

„NEM HAGYOM MAGUKRA A SZÍNÉSZEKET”

„A közhiedelemmel ellentétben mi nem a sikert hajhászunk, hanem szeretnénk, ha a színház mindenki számára élvezhető, érthető, elérhető szórakozást jelentene. A siker csak a végkifejlete mindennek.” *Toni Servillo*



40

MAGABIZTOS MŰVÉSZ

„...nem szeretem, ha arra kérnek a rendezők, hogy próbálják valakit leutánozni. Azt szeretem, ha engem használnak, ha hagynak a saját benyomásaimból, emlékeimből építkezni.” *Farkas Dénes*

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2015. nyár

Ingyenes időszaki kiadvány
II. évfolyam, 9. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Tompos Kátya, Nagy-Kálózy Eszter,
Bánsági Ildikó (fotó: Eöri Szabó Zsolt)



Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznapokon 10 és 19,
szombaton 11 és 19 óra között, vasárnap zárva

www.nemzetiszinhas.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 10 000 példányban
Lapzárta: 2015. május 15.



Az

Ahogy tetszik, Johanna a máglyán, Isten ostroma,
Körhinta

című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.



12



16



30



34



36



46

Fókusz | évadmérleg

6 Nyitott színház –
Vidnyánszky Attila

10 Turnék

A Nemzeti Színház vendégjátékai:
2013/2014, 2014/2015

12 A 2015/2016-ös évad előadásai

Premierek

14 Éden földön // A szarvaskirály //
Az öreg és a tenger // Szeszélyes
nyár // Szindbád // 6 // Csongor
és Tünde // Galilei élete // Cyrano
de Bergerac // Tóth Ilona

Váltson bérletet

24 Minden, amit a 2015/2016-os
évad bérleteiről tudni kell

26 **Egymásra is reagálva**
Gerő András, Horkay Hörcher
Ferenc

II. MITEM

30 Eugenio Barba: Úszó sziget

32 „Nem hagyom magukra a
színészeket” // Toni Servillo

34 Horkay Hörcher Ferenc: „Prospero
megint csodát művelt”

36 MITEM-vélemények //
Novák János, Dér András,
Seres Zoltán, Ács Eszter, Sardar
Tagirovsky, Sándor Júlia

38 Kínos és nevetséges //
Andreas Unterberger

39 Egy vita margójára //
Matthias Langhoff

Portré

40 Magabiztos művész – folyamatos
bizonytalansággal // Farkas Dénes

Az én színházam

46 „Amit én énekelek, az a magyar
táltoshagyomány” // Kanalas Éva

51 Hírek, programajánló

Folyóirat

54 Szcenárium – májusi ajánló

Tények, adatok a Nemzeti Színház 2014/2015-ös évadjáról

A Nemzeti Színház a 2014/2015-ös évadban **14** premiert tartott, amelyeket az évad során összesen **161**-szer láthatott a közönség. **38** vendégprodukciót fogadott a teátrum, amelyek **79** estén voltak láthatók. A kínálatot **38** vidéki és határon túli vendégjáték gazdagította. Az II. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón (MITEM) **13** országból érkezett rangos társulatok **15** előadást hoztak el Budapestre. A Nemzeti **13** előadásával **13** turnén vett részt és összesen **35** előadást játszott vidéken és külföldön. Az évad **9** hónapja alatt a teátrumban összesen **414** alkalommal volt előadás, amelyeket mintegy **112 000** néző látott.



„Végtelenségig befogadónak kell lenni. A hagyományt pedig mindig újra és újra kell értelmezni, és eközben úgy fogalmazzuk újra önmagunkat, hogy beengedjük a világ izgalmas színházi alkotóit, műveit, produkciónak. Banális dolgok ezek, de azt tapasztalom, hogy mégsem evidenciák.”

NYITOTT SZÍNHÁZ

Vidnyánszky Attila társulatról, repertoárról, kockázatokról és arról, hogy mitől nemzeti a Nemzeti

Minden nagy művészszínház működése egy alapvető ellentmondást hordoz magában – egyszerre gyár és műhely – mondja Vidnyánszky Attila, aki a Nemzeti Színház igazgatójaként és rendezőként egyszemélyben éli meg ezt az ellentmondást. Célja, hogy vezetőként a művészi műhely igényeihez hajlítsa az intézmény működését.

Egy színház életében a társulat a legfontosabb. Két évad után hogyan látja: van már társulata a Nemzetinek?

– Akkor van társulatod, ha ki tudod osztani *A revizort* – mondta Sztanyiszlavszkij. A Nemzetiben ez már nem okozna gondot. A társulatépítés azonban hosszú folyamat, évekig tart, és sosincs vége. A legfontosabb összekovácsoló erő a munka, az előadások létrehozása. A Nemzetiben rendkívüli művészek dolgoznak, akik már most társulatként működnek – előadásról előadásra alkotói vitákkal, együttműközésekkel, válságokkal és a közös munka örömeivel hangolódunk egymásra. Hogy megint a nagy orosz színházi mestert idézzem: minden színdarab létrehozása szövetségre lépés. Ennek izgalmaiban élünk. Sami a legfontosabb: a közönségünk látja és értékeli ezt.

Tavaly arról beszélgettünk, hogy a harmadik évadra másfajta tempóra áll át a Nemzeti. Mit jelent ez?

– Minden nagy művészszínház működése egy alapvető ellentmondást hordoz magában – egyszerre gyár és műhely. A gyárnak termelnie kell a darabokat, a műhelyben viszont minden lassan történik. Elmélyült munkát, nyugodt alkotói körülményeket kell teremteni, amelyben egy-egy csapat színész egy munkára koncentrálna közösségként dolgozik. És kísérletezik. Ez nagyon fontos, ugyanakkor rendkívül kockázatos. Aki ugyanis kísérletezik, zsákutcákba fut, ahonnan vissza kell térni, új utakat kell találni. Amikor hat hete van színésznek, tervezőknek, rendezőknek egy előadásra az olvasópróbától a premierig, akkor önmagunkat a gyár igényeinek megfelelően kell korlátoznunk. Én igazgatóként és rendezőként egyszemélyben élem meg ezt az ellentmondást. A célom, hogy igazgatóként a művészi műhely igényeihez hajlítsam az intézmény működését.

Mit jelent ez a gyakorlatban?

– Hosszabb próbafolyamatokat, akár két és fél, három hónapot is biztosítunk egy-egy produkciónak. Számomra az a fontos, hogy a rendezők

igénye és a megrendezni kívánt anyag alapján legyen mód eldönteni, ki miként építi fel a maga munkafolyamatát, miként akar dolgozni a színészekkel. Ez különösen akkor érdekes, amikor nem egy megírt drámával foglalkozunk, amely az olvasópróbára már készen van, aztán kiosztjuk a szerepeket, és az előre kimunkált rendezői koncepció alapján jön a megvalósítás hat hete... Fontos, hogy ilyenek is legyenek, de lesznek olyan darabok, mint *A 6-os számú kórterem* adaptációja vagy az '56-os történetet feldolgozó *Tóth Ilona* és a *Szindbád*, amelyek a próbák alatt a színészekkel együtt születnek majd. Ez mindenkitől másfajta munkát, hozzáállást, koncentrációt, együttműködést kíván. Ilyenekre is szükség van. Minden alkotói munka halálugrás: ha van megírt darab, az olyan, mintha volna védőháló a trapéz alatt, ha darab sincs, hanem menet közben születik meg, akkor nincs meg ez a védelem. Élvezetes játék úgy összeállítani az évadot, hogy az úgynevezett tutik és a kockázatok izgalmas elegyét kapjuk. Csupa tutiból összerakni tíz címet nem kunszt.

Túlságosan egysíkú, túl „vidnyánszkys” a repertoár – efféle vádak fogalmazódtak a Nemzeti repertoárjáról.

– Nézzük a három évad szerzőit: Shakespeare-től, Gozzitól és Vörösmartytól Csehovon át Brechtig és a kortárs magyar Szilágyi Andorig, Szarka Tamásig játszottunk darabokat. Klasszikus és kortárs, külföldi és magyar szerzők műveit visszük színre. Verebes Ernő dramaturg a *Don Quijotéból* saját darabot írt, és Krúdy *Szindbádjának* a színpadi adaptációja is az ő munkája lesz. Dolgozott a színházban lengyel, orosz és grúz rendező is, jövőre is rendez a grúz David Doiasvili, valamint a MITEM-en már kétszer hatalmas közönség sikert aratott bolgár Alexander Morfov. Egy korszakos színésznő, Töröcsik Mari és a nagy orosz mester, Anatolij Vasziljev közös munkája különleges színháztörténeti pillanatot ígér. Újra itt lesz Zsótér Sándor és Galambos Péter, és az alternatív világból érkezik Sardar Tagirovsky. A Nemzetiben dolgozó rendezők különböző kultúrákból jönnek, eltérő színházesztétikai felfogásokat képviselnek, más és más világlátás és valóságértelmezés



„A Nemzetiben dolgozó rendezők különböző kultúrákból jönnek, eltérő színházesztétikai felfogásokat képviselnek, más és más világlátás és valóságértelmezés jellemzi őket, különféle munkamódszereket alkalmaznak, vagyis sok-sok színnel gazdagítják a repertoárt.”

jellemzi őket, különféle munkamódszereket alkalmaznak, vagyis sok-sok színnel gazdagítják a repertoárt. A társulat színészei mellett folyamatosan dolgoznak a házban a kaposvári és a budapesti színésznevelőkékek. Nyitott színház a Nemzeti.

Mi az, ami egymáshoz fűzi, összekapcsolja ezeket az előadásokat – másként fogalmazva: mi az a koncepció, az a szellemi mag, ami meghatározza a válogatást?

– Számon szokták kérni rajtam, hogy nem elég aktuális színházat csinállok. Számomra Bach *János passiója* vagy Vörösmarty *Csongor és Tündéje* is aktuális. Igaz, hogy nem a mindennapjaink gondjait és jelen társadalmi folyamatait tekintve aktuálisak ezek a hatalmas művek, hanem azáltal, hogy az embert öröktől fogva foglalkoztató nagy kérdések mélységeit kutatják. A repertoárunkat is ezen gondolatok mentén alakítjuk.

S mitől lesz „nemzeti” ez a repertoár?

– Végtelenségig befogadónak kell lenni. A hagyományt pedig mindig újra és újra kell értelmezni, és eközben úgy fogalmazzuk újra önma-

gunkat, hogy beengedjük a világ izgalmas színházi alkotóit, műveit, produkcióit. Banális dolgok ezek, de azt tapasztalom, hogy mégsem evidenciák. Bartók és Kodály úgy voltak korszerűek, hogy nemzetiek voltak és nemzetköziek. Ezt tartom példaértékűnek. Úgy tudjuk saját, magyar karakterünket, gesztusrendszerünket, színházi ízeinket őrizni és újraértelmezni, ha látjuk és megtapasztaljuk a világ színházi törekvéseit is, és ebben a viszonyrendszerben tudjuk elhelyezni és értelmezni a magyar színházi kultúrát a globalizált világ hatalmas kavalkádjában. Elemciben ezt sok helyen csinálják, de egységben, rendszerben mindent behozni, megvalósítani és felépíteni meggyőződésem szerint a Nemzetinek a feladata. Nem félek a szótól: küldetése. Ezt a Nemzetinek fel kell vállalnia az egész magyar színházi szakma és a közönség javára. Ezért rendezünk nemzetközi színházi találkozót, ezért adunk ki könyvet a nagy színházi újtóról, Eugenio Barbárol – akinek társulatával, az Odin Teatrettal készülünk együttműködésre, akárcsak a szentpétervári Alekszandrinszkijjel. Ezért játszanak nálunk vidéki és nemzetiségi társulatok, ünnepelnek a fogyatékkal élők, a Nemzetiben is megemlékezünk a roma holocaustról. A befogadás modellértékű

Kommentár nélkül – de az összevetés lehetőségének tudatos felkínálásával. A felnőtt és a kulturális értékek megítélésén a minőség iránt elkötelezett nézők-olvasók kedvéért.

„A forgó korongon Horváth Lajos Ottó végez testgyakorlatokat egy trónszékkal. Aki olvasta a szereposztást és tudja, hogy ő Berik herceg, a darabból pedig értesült szerepéről a későbbi összeesküvésben, az azt is tudja, hogy ezt miért teszi. Másrészt, aki a darabot olvasta, zavarba jön, merthogy Bánffy szerint Berik szőke fiatalember, aki kamaszos hévvel szeret bele az apácává lett gót hercegnőbe, és ez viszi bele a cselszövésbe. Itt viszont egy kopasz, korosodó izompacsirtát látunk, aki igen gyarlón alakítja a hősszerelmest.”

Zappe László: *Megkésett emlékezés* (Népszabadság, 2014. december 27.)

„Szerintem mára elmondható, hogy Vidnyánszky Attila a nagyszínpadon a kormánypolitika és -ideológia iránt elkötelezett

plebsznek és a színházban felszínes ideológiai kielégülést kereső aulikus klientúrájának játszik, míg a házban belüli »alternatív« játszóhelyeken megpróbál az igényesebb, fővárosi értelmiségi nézőrétegeknek is valamilyen szellemi-művészi mannát hullajtani.”

Kutszegi Csaba: *A lelkeket, ne az államot!* (színhaz.net, 2015. február)

Úgy látom, hogy nemcsak új törzsközönsége nincs a Nemzetinek, de társulata sincs. Miért is lenne, amikor mintha csupa vendégjátékot kellene játszaniuk a saját színházukban, mintha mindenki épp most, épp csak az Éjjeli menedékhelyre, kívülről érkezne. (...) A Nemzetinek azonban mostanra annyira heterogén színészgárdája lett, ami ennek a

„kollektív” színészi jelenlétnek a sikerességét is csak akadályozza. (...) A jó színész ugyanis tud(na) olyan szürke lenni, hogy alkalmazkodjon a koreográfiához, de a tanácstalan, rossz színész még szürke sem tud lenni. Az este legnagyobb csalódása Töröcsik Mari, aki női Lukaként teljesen észrevétlen és érdektelen. (...) Mintha egy erőtlén pesti kisnyugdíjas nénit játszana, akin nem múlik semmi: szívfájdítóan leül a darab a jelenlétében.”

Hermann Zoltán: *Locus pauperum – avagy a költészet megöli a színházat* (Színház, 2015. február)

„Zsótér azzal, hogy megrendezte a *Brandot* a Kaszás Attila Színpadon, előítéleteket dönt le. Az egyetlen olyan „outsider” rendező, aki

demonstrálása és gyakorlata kiemelt feladatunk: mindenkinek helye van ebben a kicsi országban, így a Nemzetiben, a nemzet színházban is. Ennek hatása évek múlva érik majd be.

Milyen tapasztalatokkal tekint MITEM-re – néhány nappal a második találkozó zárása után?

– Tizenhárom ország volt jelen az idei második MITEM-en: Franciaországtól Németországon és Ausztrián át Oroszorszáig számos fontos társulat elfogadta a meghívásunkat. Büszke vagyok arra, hogy a közönségnek és a színházi szakmának elhozhatunk egy sor fontos előadást. Szomorúan tapasztaltam azonban, hogy a fiatal színészek, rendezők, tervezők és dramaturgok évfolyamai nem ostromolták meg a találkozót. Pedig elsősorban nekik csináljuk a MITEM-et, számukra nyitjuk ki a nagyvilágot, hogy a belterjes „kismagyar” provincia határánál messzebb lássanak. Szememre vetik, hogy hatalmas pénzt költünk el a MITEM-re. Az adat persze nyilvános, nincs itt semmi titok: 200-200 millió forint áll rendelkezésünkre a következő két évben is. Világosan kell látni: a Nemzeti Színház jelenlegi költségvetési támogatása a MITEM 200 milliójával együtt 1,632 milliárd, ami még mindig 100 millió forinttal kevesebb, mint amennyit az előző éra első három évében a Nemzeti kapott – az azt megelőző évekkel összevetve pedig még nagyobb a különbség. Ebből az következik, hogy egy MITEM méretű, nemzetközi nagygyúkat is felsorakoztató, komoly fesztivált már az elődeim is megrendezhettek volna az elmúlt tizenkét évben.

Tudható már, mi lesz a jövő évi MITEM programja?

– Még szélesebbre tárjuk a kapukat: európai társulatok mellett távolkeleti, afrikai előadások meghívását is tervezzük.

Megtalálta már a Nemzeti a közönségét, vagy a közönség a Nemzetit?

– Folyamatosan nő a látogatottságunk, 112 ezer nézőnkkal elértük a korábbi évek átlagos nézőszámát. Vannak új nézők, akár olyanok is, akik eddig nem is jártak színházba, de olyanok is, akik képesek nyi-



tottan és érdeklődően elfogadni azt, amit mi kínálunk. Beregszász és Debrecen után a Nemzeti a harmadik lehetőség, hogy társulatot és közönséget építsen. A Nemzetiben jó úton haladunk, és nem lehetünk türelmetlenek. Mint minden színházban, nálunk is vannak előadások, amelyek nehezebben mennek, mások megpótszékkel. És valóban hozzuk buszokkal a nézőket – olyan nagycsaládokat például, akik egyébként nem engedhetnék meg maguknak egy színházi este luxusát, vagy olyan gyerekeket, akik még soha nem jártak Budapesten, a Nemzeti-ben vagy bármilyen színházban. Ha pár óra színházi varázslat kicsit is segít lefaragni abból a hátrányból, amivel ezeknek gyerekeknek élniük adatik, erre mindannyiunknak büszkének kell lennünk.

KORNIA ISTVÁN

a saját furcsa nyelvén párbeszédbe lépett a Nemzeti Színházzal és Vidnyánszkyval. Aki nem elveket és pártpolitikát néz, hanem a munkán keresztül próbálja megtalálni az utat. És meg is találja.”

Boronkay Soma: *Álszalondráma*
(prae.hu, 2015. március 10.)

„Vidnyánszky Attila, aki a tradícióktól idegen költői formák és a bonyolultabb esztétikai gesztusok egyik tehetséges úttörője volt, a bizonyítási kényszer hatása alatt elmulasztotta a kellő óvatosságot, és a történetmesélést mellőző, stilizációs jelekkel agyonzsúfolt vizuális absztrakció montázsait a nagyközönségre ömlesztve kiürítette a Nemzeti Színház nézőterét. Ma két helyre szállítják ingyen buszokkal az önként nem érdeklődő nézőt, a felcsúti stadionba és a Nemzetibe, ami nemcsak a két szakterület egy tőről faka-

dó politikai voluntarizmusát jellemzi, hanem az önmagát szoborba öntő, valóságidegen mauzóleumállítás nevetségességét is.”

Koltai Tamás: *Nálunk feketelistán van a nemzetközi híru magyar név*
(Népszabadság, 2015. március 29.)

„Az elmúlt években 'pénz, paripa, fegyver', minden Vidnyánszkyék kezében összpontosult: például a Vidnyánszky vezette Nemzeti Színház elképesztő összegek felett diszponál, egy-egy előadásának díszlete a hírek szerint többet emészt fel, mint a legtöbb független színház éves költségvetése; két, igényes külsejű szakmai folyóiratot ad ki a színház (...), minden évben megrendezi – ismeretlen költségvetéssel – a MITEM nemzetközi színházi fesztivált...”

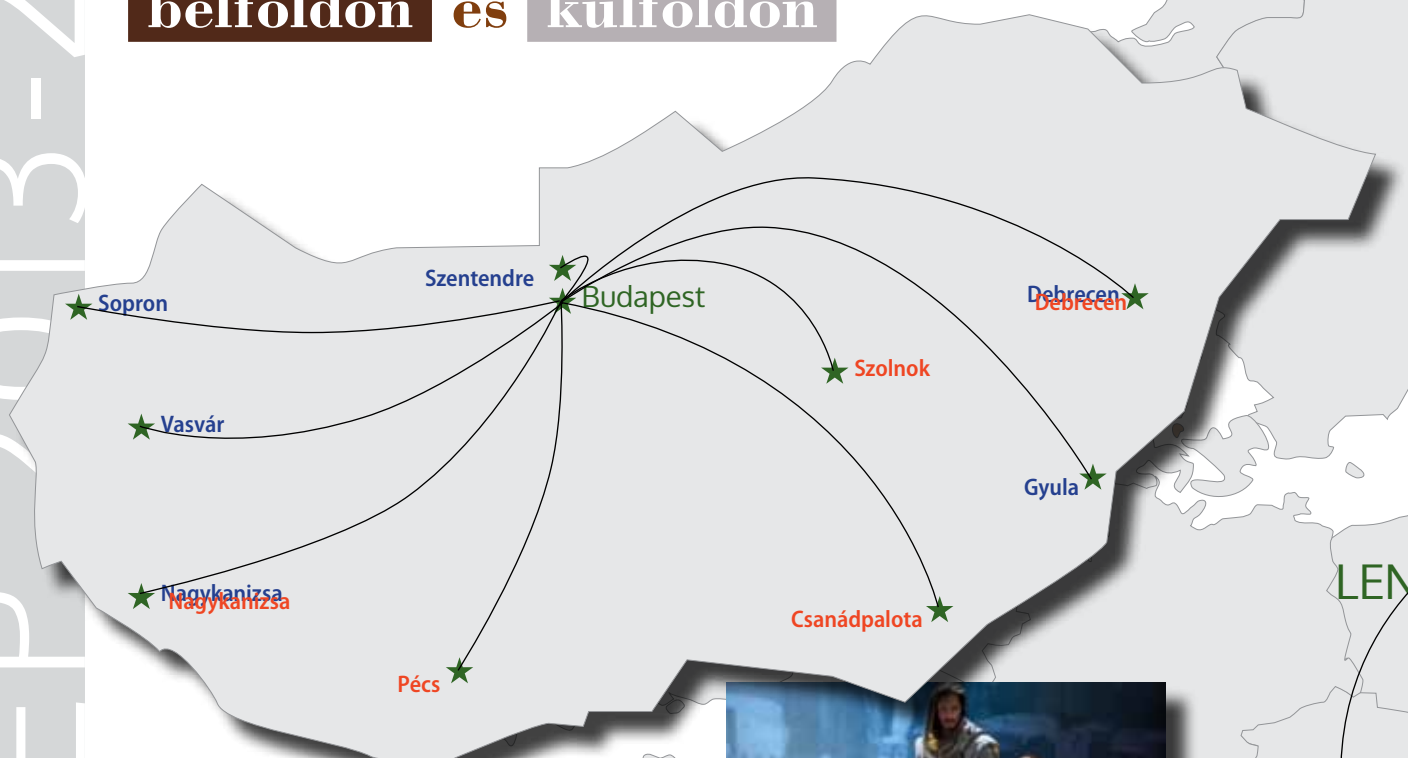
Karsai György: „...és aztán a sötétség”
(szinhaz.hu, 2015. április 21.)*

„A Nemzeti Színház egyik oldalon se váltotta be a legszenvedélyesebb várakozásokat. Nem lett tahó, népnemzeti, tehetségtelen, akarnok böszmeség fellegvára, ahogy az előző igazgató legharcosabb hívei vizionáltak, de az sem valósult meg, hogy a nemzet számára legfontosabbnak vélelmezhető szellemi energiák világítótornya legyen. Vidnyánszky Attila teljesítménye művészként és intézményvezetőként is heroikus, de az igazán nagy, szuggesztív folyamatos és ellentmondást nem tűrő élményhalmazra még várnunk kell.”

„Hajlamos vagyok a huhogásra”
– interjú Szőcs Gézával
(Heti Válasz, 2015. április 9.)

A Nemzeti Színház társulatának vendégjátékai

a **2013/14**-es és a **2014/15**-ös évadban,
belföldön és külföldön



Mesés férfiak szárnyakkal

Szentpétervár – 2014. október 10.
Alekszandrinszkij Fesztivál



Isten ostora

Pécs – 2015. június 7.
POSZT (Pécsi Országos Színházi Találkozó)



Ahogy tetszik

Craiova – 2014. április 24.
Shakespeare Fesztivál

Gdansk – 2014. október 2.
Shakespeare Fesztivál



Brand

Pécs – 2015. június 8., 9.
POSZT (Pécsi Országos Színházi Találkozó)



Ballada a két sebzett hattyúról

Pécs – 2015. május 11., 12.



Fodrásznő

Kijev – 2013. szeptember 15.
GogolFest



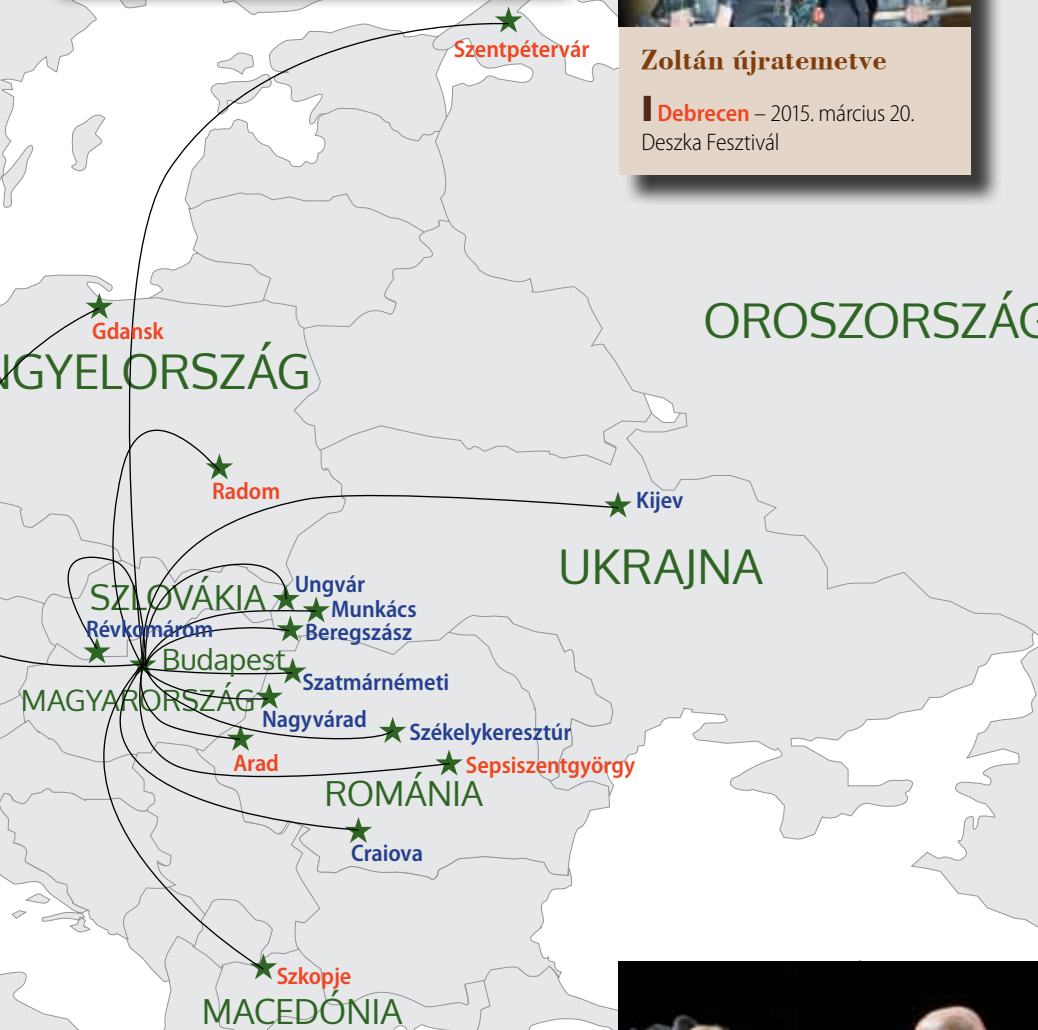
Zoltán újratemetve

Debrecen – 2015. március 20.
Deszka Fesztivál



Vitéz lélek

Szatmárnémeti – 2013. október 5.
Ungvár – 2013. október 19.
Munkács – 2013. október 20.
Beregszász – 2013. október 21., 23.
Debrecen – 2013. október 25., 26., 27.
Révkomárom – 2014. január 12.
Székelykeresztúr – 2014. április 8.
Nagyvárad – 2014. április 10.
Nagykanizsa – 2014. április 14.
Vasvár – 2014. május 6.
Sopron – 2014. június 20.
Szentendre – 2014. augusztus 15., 16.
Szolnok – 2014. október 30.
Arad – 2014. november 15.
Csanádpalota – 2014. november 16.



Johanna a máglyán

Szentpétervár – 2014. október 9.
Alekszandrinszkij Fesztivál



Szentivánéji álom

Gyula – 2014. augusztus 3., 4., 5., 6.
Shakespeare Fesztivál
Debrecen – 2015. január 30., 31.
Sepsiszentgyörgy – 2015. március 27.
III. REFLEX fesztivál
Nagykanizsa – 2015. március 30.
Szkopje – 2015. június



Operett

Radom – 2014. október 25.
Nemzetközi
Gombrowicz Fesztivál
(az előadás megnyerte a fesztivál nagydíját)

A 2015/2016. ÉVAD ELŐADÁSAI

NAGYSZÍNPAD

premierek

Szarka Tamás: **Éden földön**
Koreográfus–rendező: BOZSIK YVETTE
Bemutató: 2015. szeptember 25.

Carlo Gozzi: **A szarvaskirály**
Rendező: ALEXANDER MORFOV
Bemutató: 2015. október 16.

Az öreg és a tenger
(Ernest Hemingway: Az öreg halász és a tenger című regénye nyomán)
Rendező: ANATOLIJ VASZILJEV
Bemutató: 2015. november 23.

Szindbád (Krúdy Gyula írásai nyomán)
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
Bemutató: 2015. december 18.

Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA
Bemutató: 2016. március 11.

Edmond Rostand: **Cyrano de Bergerac**
Rendező: DAVID DOIASVILI
Bemutató: 2016. május 13.



továbbra is műsoron

Witold Gombrowicz: **Operett**
Rendező: ANDRZEJ BUBIEN

William Shakespeare: **Szentivánéji álom**
Rendező: DAVID DOIASVILI

Fekete ég – háborús előhang, Molnár Ferenc: **A fehér felhő** –
mirákulum egy részben
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Maxim Gorkij: **Éjjeli menedékhely**
Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

Isten ostora (Bánffy Miklós: A nagyúr címe műve alapján)
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Vincze Zsuzsa: **Körhinta**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Miguel de Cervantes – Verebes Ernő: **Don Quijote**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Tamási Áron: **Vitéz lélek**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Paul Claudel – Arthur Honegger: **Johanna a máglyán**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

William Shakespeare: **Ahogytetszik**
Rendező: SILVIU PURCĂRETE

Petőfi Sándor: **János vitéz**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak
szárnyakkal**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú**
Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Urbán Gyula: **Egerek**
Rendező: TÓTH GÉZA

GOBBI HILDA SZÍNPAD

premierek

Vladislav Vančura: **Szeszélyes nyár**

Rendező: GALAMBOS PÉTER

Bemutató: 2015. december 12.

6 (A. P. Csehov A 6-os számú kórterem című novellája nyomán)

Rendező: SARDAR TAGIROVSKY

Bemutató: 2016. február 27.

továbbra is műsoron

Galambo Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus**

Rendező: GALAMBOS PÉTER

Szergej Medvegyev: **Fodrásznő**

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

A. P. Csehov: **Három nővér**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Szigligeti Ede: **Liliomfi**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Örkény István: **Tóték**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Zelei Miklós: **Zoltán újratemetve**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Petőfi Sándor: **A helység kalapácsa**

Rendező: KINCSES ELEMÉR

William Nicholson: **Árnyország**

Rendező: DÉR ANDRÁS

Csiky Gergely: **Ingyenélők**

Rendező: LENDVAI ZOLTÁN

Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgesson: **The Complete Works of William Shakespeare** (abridged) | **SÖR**

(Shakespeare Összes Rövidítve)

a Madhouse Theatre Company előadása angol nyelven

KÜLSŐ HELYSZÍN: MEMENTO PARK

1223 Budapest, Balatoni út (Szabadkai utca sarok)

Szilágyi Andor: **Tóth Iлона**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Bemutató: 2016. június 16.

(a 2016/2017-es évadban a Nemzeti Színházban)

KASZÁS ATTILA TEREM

premier

Bertolt Brecht: **Galilei élete**

rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Bemutató: 2016. március 20.

továbbra is műsoron

Henrik Ibsen: **Brand**

Rendező: ZSÓTÉR SÁNDOR

Márai Sándor: **Családi kérdés, Befejezetlen szimfónia**

Rendező: ÁRKOSI ÁRPÁD

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **Tudod, hogy nincs bocsánat**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

Földes László Hobo: **A föltámadás szomorúsága**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák**

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

BAJOR GIZI SZALON

premierek

Fedák Sári

Szűcs Nelli önálló estje

Hoztam valamit a hegyekből (Mezei Mária életéről)

Tóth Augustza önálló estje

Halj meg, és nagy leszel

Földes László Hobo önálló estje

Colm Toibin: **Mária testamentuma**

Nagy Mari önálló estje

továbbra is műsoron

Marguerite Duras: **Nyáron, este fél tizenegykor**

Rendező: VÖRÖS RÓBERT

zenés találkozás a hatodikon: **Bodrogi-Voith, Voith-Bodrogi**

Örkény István: **A Szkalla lányok**



Kisasszony – TOMPOS KÁTYA



Istók – FARKAS DÉNES



Kó (kócsag) – TÓTH AUGUSZTINA



Burkus (farkas) – OLT TAMÁS

Kisbíró / Vőfély –
VARGA JÓZSEF

„Vagyok az égen, aki száll,
Vagyok a földön, aki jár...”

Szarka

Szarka Tamás

ÉDEN FÖLDÖN

– A rádióban hallottam két éve egy riportot: Hany Istók legendájáról beszéltek, akit a Király-tó lápiában, Kapuvár környékén találtak a 18. században. Megragadott a talált fiú története – mondja az *Éden földön* zenéjét és szövegét író Szarka Tamás, a Ghymes zenekar alapító tagja. – A talált gyermek motívuma a világ szinte minden táján felbukkan: egyik legismertebb Romulus és Remus mítosza. A csoda ezekben, hogy az ember valójában mi mindenre képes. Istók is hosszú éveken keresztül megélt kint a lápban, ruha nélkül. Állítólag hódok nevelték, és a hódvárban meleg van télen is. A lápot egyébként, ezt az édenkertet a múlt század ötvenes éveiben lecsapolták, és ez a csodálatos flóra és fauna megszűnt, egyik pillanatról a másikra. Annyi csavart tettem a darabba, hogy mi ennek a lápnak a nyelvét értjük – Istókot és a barátait: a kócsagot, a sast és a farkast. A második felvonásbeli világot, a civilizációt, az embereket, akik majd lecsapolják ezt az édenkertet, már nem értjük, ezért a várkapitány és köre egy halandzs nyelvvel beszél.

– Az *Éden földön* meséje a civilizáció és a természet összecsapásáról szól. A mai gyerekeket olyan vizuális ingerek érik, hogy az ember beleszédül, és ez óriási kihívás a színház számára – magyarázza Bozsik Yvette rendező-koreográfus, aki több mesét vitt már színre (*Rozsda lovag és a kísértet*, *Csillagokkal táncoló kőjót*, *Péter és a farkas*). Szándéka szerint a mozgással és a látvánnyal most leginkább a fantasy műfajához közelítő világ varázsolódik a színpadra.

– Az első felvonásban azt az érzetet kell keltenünk, mintha a természetet szemlélőnk. A szakralitás, az ősszimbólumok megjelenése fontos. Az állatok „esszenciáját” kell megragadnunk, nem lehet a mozdulataik pusztán utánzásával megjeleníteni őket, fel kell tárni a bennük lévő költészetet. Próbáljuk az utánozhatatlant utánózni, végeredményben az egész táncművészet ezen

alapszik. A második felvonásban jelenik meg a civilizáció, amit az eredeti történetben még egy vár testesített meg, az előadásunkban pedig egyfajta cyber-világként lesz jelen. Ez Istók számára, aki a természetben nőtt fel, idegen és félelmetes.

– Mi az édenből jövünk, nem a civilizációból – hangsúlyozza Szarka Tamás –, gyökereinkben a természet részei vagyunk. Amikor elkezdtem foglalkozni a témával, elkezdtem hallani, ahogy rengeteg madár énekel. Meggyőződésem, hogy itt a Nemzetiben a plüssszékek között érdekesen fog hangzani ez a „zenekar”: a madarak és a vízi állatok csodálatos éneke.

RIDEG ZSÓFIA

Szarka Tamás

Éden földön

zenés fantasy – 5 éves kortól ajánlott

Istók – FARKAS DÉNES ■ Burkus (farkas) – OLT TAMÁS ■ Kó (kócsag) – TÓTH AUGUSZTINA ■ Égia (sas) – TROKÁN ANNA m. v. ■ Várkapitány – SCHNELL ÁDÁM ■ Kisasszony – TOMPOS KÁTYA ■ Kisbíró / Vőfély – VARGA JÓZSEF ■ Pap / Tanító úr – VATI TAMÁS m. v. ■ Fiú – NOVÁK MILÁN AMBRUS/NAGY LEVENTE

Közreműködik a Bozsik Yvette Társulat: Fülöp Tímea, Gulyás Anna, Hasznos Dóra, Samantha Kettle, Krausz Alíz, Rózsahegy Orsolya, Stohl Luca, Somorjai Judit / Farkas Dóra, Szent-Ivány Kinga / Vetési Adrienn, Feledi János, Gombai Szabolcs, Hámor József, Kalmár Attila, Krizsán Dániel, Székely Szilveszter, Vida Gábor, Vislóczki Szabolcs, Zambrzycki Ádám

Koreográfus–rendező: Bozsik Yvette

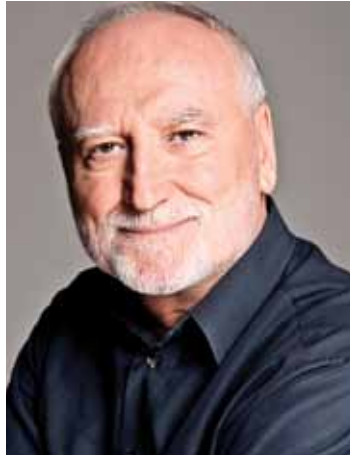
mikor? hol?

PREMIER: 2015. szeptember 25. • Nagyszínpad

Az állatok „esszenciáját” kell megragadnunk, nem lehet a mozdulataik pusztán utánzásával megjeleníteni őket, fel kell tárni a bennük lévő költészetet.



Deramo király – TRILL ZSOLT



Dadri, első miniszter – BLASKÓ PÉTER



Pantalone – ÚJVÁRI ZOLTÁN



Angela – SÖPTEI ANDREA

„A varázsláshoz semmi kedvem, elszállt... Az ember és a lelke – egye meg a fene az egészét!”
Gozzi

Carlo Gozzi

A SZARVASKIRÁLY

A 18. század egyik legismertebb olasz színműírójának, Carlo Gozzinak (1720–1806) népszerűsége a maga korában vetekedett a kortárs Goldoniéval. Ám Gozzi műveinek igazi jelentőségét csak a 19-20. század újító művészei ismerték fel: Puccini dolgozta fel például a *Turandot*, Prokofjev *A három narancs szerelmese* című színdarabját, míg Wagner *Az álnok asszonyból* írta első zeneszínházi művét, a *Tündérek*et. Gozzi egyik legszórakoztatóbb, ugyanakkor legtitkosabb műve *Aszarvaskirály*, amely leginkább egy felnőtteknek szóló mese. Ötvözdik benne a commedia dell'arte harsány humora a misztikum rejtélyességével, a szerelem profán és emelkedett formája élet és halál, fiatalság és öregség megsgyénjén egyensúlyoz.

Deramo, az ifjú és gazdag király feleséget keres, mert az államérdék úgy kívánja. De vajon megtalálja-e azt a nőt, akibe őszintén szerelmes lehet, ugyanakkor a megtalált hölgy képes-e érdek és hátsó szándék nélkül szeretni őt? A király tapasztalatai sajnos elszomorítóak: „Mert én, ki annyit próbálkoztam, eddig igazmondó nőt egyet sem találtam.”

A mesészerű történet ellenére rólunk van szó, a saját gyarlóságunkról, önhiúságunkról, csalódásainkról, két és fél évszázad távolából is. És ma is érvényesek lehetnek a darabbéli Varázsló keserű szavai: „Itt már nem lesz semmilyen csoda... A varázsláshoz semmi kedvem, elszállt... Ostobának tekintenek engem, hogy annyi mindennel foglalkozom. Az aljasság úgy burjánzik a földön, hogy egymagam nem tudom kiirtani. Az ember és a lelke – egye meg a fene az egészét!”

Alekszandar Morfov, a neves bolgár rendező, a szófiai Ivan Vazov Nemzeti Színház igazgató-művészeti vezetője játékos humoráról és filozofikus képzetársításairól ismert alkotó, aki igényes művészetével képes megszólítani a közönség szélesebb rétegeit is. Két sikeres vendégelőadását – Molière *Don Juan*-ját és Shakespeare *A vihar*-ját – már élvezhették a Nemzeti Színház nézői az első két MITEM alkalmával – mindkét produkció igazi közönségsiker volt. Morfov rendezései az élet szeretetéről árulkodnak; mindig szertelen, humoros, pajkos világot teremt szárnyaló fantáziája. *A szarvaskirály* esetében is népszerű, elgondolkodtatóan szórakoztató produkcióra számíthatunk.



Smeraldina – SZÜCS NELLI



Truffaldino – KRISTÁN ATTILA

Carlo Gozzi

A szarvaskirály tragikomikus mese

Deramo király – TRILL ZSOLT ■ Dadri, első miniszter – BLASKÓ PÉTER ■ Pantalone, helyettes miniszter – ÚJVÁRI ZOLTÁN ■ Angela, Pantalone leánya – SÖPTEI ANDREA ■ Clarice, Dadri leánya – BARTA ÁGNES e. h. ■ Leandro, Pantalone fia – TÓTH LÁSZLÓ ■ Brighella – RÁCZ JÓZSEF ■ Smeraldina – SZÜCS NELLI ■ Truffaldino, Smeraldina szerelme – KRISTÁN ATTILA

Rendező: Alekszandar Morfov

mikor? hol?

PREMIER: 2015. október 16. • Nagyszínpad

KULCSÁR EDIT



Öreg – TÖRÖCSIK MARI

„Az ember nem arra született, hogy legyőzzék –
az embert el lehet pusztítani, de legyőzni nem lehet soha.”

Hemingway

AZ ÖREG ÉS A TENGER

Töröcsik Mari személyes, mégis korszakokat és földrészeket, örömeket és tragédiákat felölelő monológot ad elő, amelyben a tenger, a küzdés, a túlélés és az akarat mind egy nagyformátumú művészsors metaforáivá válnak.

Különleges, varázslatos színházi este készül a magyar színház élő legendájával, Töröcsik Marival, aki 80. születésnapját 2015 novemberében a színpadon ünnepli majd. Művészi pályájának egyik legfontosabb rendezője, az orosz színház kiemelkedő alkotója, Anatolij Vasziljev egy gazdag és fordulatos élet összegzését viszi színpadra a világhírű amerikai író, Ernest Hemingway életművének egyik csúcsát jelentő kisregény, az 1954-ben irodalmi Nobel-díjat kapott *Az öreg halász és a tenger* nyomán. A Hemingway főhősének, Santiagónak, akit valaha El Campeónnak, azaz Bajnoknak hívtak, „ég és tenger közt, valahol a Golf-áram mentén most már csak öregember a neve...” – írja Sükösd Mihály a műről szóló esszéjében. „Nyolcvannégy napon át nem sikerült halat fognia, aztán nekivág nyolcvanötöd-ször is. Messze kint a vízen óriás marlin akad a horgára; három nap és három éjszaka csatázik az öreg, amíg sikerül legyőznie. A halat aztán felfalják a cápák, s az öreg haza vontatja az óriás csontvázat.” Bár Hemingway azt írta műve kapcsán, hogy „igazi öregembert akartam teremteni, igazi fiút, igazi tengert, igazi halakat és igazi cápákat”, de azt is hozzáfűzte: „ha elég jól és híven írtam meg őket, sok mindent jelenthetnek.” Így lesz a cselekmény, az öregember harca a természettel egyenértékű és elválaszthatatlan a történelem mögötti szim-

Az öreg és a tenger

(Ernest Hemingway *Az öreg halász és a tenger* című műve nyomán)

Öreg – TÖRÖCSIK MARI

Rendező: Anatolij Vasziljev

mikor? hol?

PREMIER: 2015. november 23. • Nagyszínpad

bólumokkal, az életművet végigkísérő, de egyedül itt hiánytalanul kiteljesedő gondolattal: „Az ember nem arra született, hogy legyőzzék – az embert el lehet pusztítani, de legyőzni nem lehet soha.”

Anatolij Vasziljev rendezésében és az általa tervezett teátrális térben Töröcsik Mari személyes, mégis korszakokat és földrészeket, örömeket és tragédiákat felölelő monológot ad elő, amelyben a tenger, a küzdés, a túlélés és az akarat mind egy nagyformátumú művészsors metaforáivá válnak. Hemingway szövege – Otlík Géza kiváló fordításában – összefonódik a 20. század egyik legjelentősebb magyar színésznőjének visszaemlékezéseivel, így a nézők számára is átélhetővé, átérzhetővé válik a színházi lét tengerét végigküzdő főhős letisztult gondolkodása: „Ne töprengj, öreg – mondta fennhangon. – Vitorláz tovább hazafelé, és nézz szembe a dolgokkal, ha rákerül a sor.”

Anatolij Vasziljev, a misztériumok mestere olyan nagyszínpadi látomásba illeszti Töröcsik Mari megrendítően szép, humorral is fűszerezett lírai önvallomását, amely méltó ajándék lesz a közönségnek a Nemzet Színésznőjének 80. születésnapján, 2015. november 23-án.

KOZMA ANDRÁS

Alkotó barátság

Töröcsik Mari és Anatolij Vasziljev barátsága és munkakapcsolata több mint 20 évre tekint vissza. Először 1994-ben, az akkori Művész (jelenleg Thália) Színházban dolgoztak együtt, ahol Vasziljev *A nagybácsi álma* című előadást rendezte Dosztojevszkij azonos című darabja alapján. Ezzel kezdődött az előadás főszerepét játszó magyar színész és az orosz rendező művészi egymásratalálása. Két hónappal később Vasziljev meghívta Töröcsik Marit saját színházába, a moszkvai Drámai Művészet Iskolájába, ahol *A nagybácsi álma* alapján egy különleges, három hónapon át tartó orosz-magyar nyelvű munkafolyamat zajlott. A három előpró sikerű nyilvános bemutatóval végződő próbaidőszakot Töröcsik Mari szakmai élete egyik legnagyobb ajándékának, „áldott, arisztokratikus kalandnak” nevezte. Ezt követően a

Szolnoki Szigligeti Színházban találkoztak 1998-ban, Osztrovszkij *Artatlan bűnösök* című darabjának színpadra állítása során. Bár az új Nemzeti Színházban 2002-re tervezett *Lear király* Töröcsik Mari főszereplésével nem valósulhatott meg, de 2008-ban újra lehetővé vált a két nagyformátumú művész együttműködése a kaposvári Csiky Gergely Színházban. Töröcsik Mari súlyos betegsége és kómája után először Anatolij Vasziljev rendezésében, Marguerite Duras *Naphosszat a fákön* főszereplőjeként tért vissza a színpadra, óriási sikert aratva. Baráti és alkotói kapcsolatukról, közös munkáikról két portréfilm is készült, az egyik 1995-ben, Maar Gyula rendezésében *Töröcsik Mari Moszkvában* címmel, a másik *Naphosszat* címmel 2009-ben készült Kaposváron, Kolovratnik Krisztián rendezésében. A két kiemelkedő jelentőségű művész együttműködése és barátsága mára az egyetemes színháztörténet részévé vált.



Antonin – HORVÁTH LAJOS OTTÓ



Hugo – SCHNELL ÁDÁM



Kanonok – ÚJVÁRI ZOLTÁN



Katuska – SÖPTEI ANDREA

„A távolság mércéje a bolyongás.”

Vančura

Vladislav Vančura

SZESZÉLYES NYÁR

„Olaszországban tulajdonképpen egészen mindegy, kik vannak uralmon, és milyen eszmék nevében kormányozzák a népet. A politika csak a felszínt érinti, a nép, a vegetatív, tengerszerű olasz nép csodás passzívítással hordozza hátán a változó időt, és nem vállal közösséget nagyszerű történelmével. (...) Már a köztársasági és császári Róma is óriási gesztusaival, hősiességével és disznóságaival csak a felszín férfias színjátéka, néhány zseniális színész magánügye volt (...), és ezalatt az olaszok nyugodtan ették a téstát, dalolták a szerelmet, és nemzették megszámlálhatatlan ivadékaikat” – írja Szerb Antal az *Utas és holdvilágban*, és ez a hangulat jellemzi a *Szeszélyes nyár* cseh fürdővárosát is.

Vladislav Vančura (1891–1942) festőnek készült, és orvos lett. Később íróként, rendezőként és forgatókönyvíróként kezdett dolgozni. Vančura a két háború közti cseh irodalom nálunk kevésbé ismert, de annál jelentősebb alakja: a költői-realista cseh irodalom, a hrabali-világ és a cseh írói és filmes újhullám is az „ő köpönyegéből bújik elő”.

Vančura legnépszerűbb kisregénye a *Szeszélyes nyár*.

Krokovy Vary „fürdőváros” unalmas nyári nyugalma egy vándor bűvész-kötéltáncos és a gyönyörű, fiatal segédje, Anna megérkezése kavarja fel. A csendes napokon egymást emelkedett stílusú csipkelődéssel szórakoztató három jó barát életét megbolygatja a cirkuszosok érkezése.

A költői lelkületű kanonok, az anekdotázó őrnagy és a filozofáló fürdőmester egy pillanat alatt beleszeret a szépséges Annába, és mindhárman megpróbálják meghódítani. A fürdőmester elhanyagolt felesége, Katerina pedig a bűvész bűvkörébe esik.

Mintha a szabadság istene és istennője jelenne meg a városkában, ahol megállt az idő: mind a három férfi szeretné magának Annát, még ha ez végül testi-lelki sebesülésekbe is kerül, Katerina még oda is költözik a cirkuszos kocsiába, de a mutatványos élet közelről már nem olyan vonzó. A szabadság fárasztó és veszélyes.

Három nap és három éjszaka története, mint a mesében – csak éppen közben lezajlik húsz év viharos cseh történelme 68-tól a bársonyos forradalomig. Hőseink számára mintegy háttérzajként, rádióból és tévéből, zenékben és dokumentumokban szűrődik csak be a külvilág és a történelem, amiről nem vesznek tudomást.

Három nap és három éjszaka kalandjai után ismét helyreáll a csend és a nyugalom, mert a negyedik nap reggelén már csak hült helye van a cirkuszos kocsinak... Minden marad a régiben. Vagy talán mégsem egészen...?

GALAMBOS PÉTER



Arnostek – FEHÉR TIBOR

Három nap és három éjszaka története, mint a mesében – csak éppen közben lezajlik húsz év viharos cseh történelme 68-tól a bársonyos forradalomig.

Vladislav Vančura

Szeszélyes nyár

Antonin, fürdőmester – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Hugo, nyugalmazott őrnagy – SCHNELL ÁDÁM ■ Kanonok, 50 éves – ÚJVÁRI ZOLTÁN ■ Katuska, Antonin felesége, 45 éves – SÖPTEI ANDREA ■ Arnostek, vándorcirkuszos, kötéltáncos – FEHÉR TIBOR ■ Anna, vándorcirkuszos, Arnostek társa – DUNAI CSENGE e. h.

Rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 12. • Gobbi Hilda Színpad



Szindbád – MÁTRAY LÁSZLÓ



Majmunka – UDVAROS DOROTTYA



BÁNSÁGI ILDIKÓ



REVICZKY GÁBOR



NAGY-KÁLÓCZY ESZTER

„A lélek észrevétlenül
és tudatlanul
komponál meséket...”

Krúdy



SZARVAS JÓZSEF

Krúdy Gyula

SZINDBÁD

Kicsoda a Szindbád? Életművész? Időutazó? Netalán űrhajós? Vagy – hivatását tekintve – „szerelmész”, aki magas fokon képzett gasztronómus is? De ugyanúgy lehetne színész vagy író, hisz önmagát írja és játssza! Szindbád egy olyan újság főszerkesztője, melyben a régi dolgok számíthatnak a legnagyobb szenzációra. Múlt-faggató jós? Lehetne tehát mindenki, akit elfeledett álmunkban keresünk. És persze ehhez közvetlenül kapcsolódik az is, hogy Krúdy Gyula olyan író, akinek rajongói, „ízelve élvezői” vannak, újra meg újra olvasván oldalait, idézve mondatait. Mert a magyar prózastílus egyik legnagyobb mestere úgy és olyan tempóban írt, ahogy és amilyen intenzitással az ahhoz szükséges élményalapot magába fogadni tudta – és ahogyan e „megélés” hősein keresztül hozzánk vissza is került. Mi ez, ha nem egy szindbádi életvitel?

Az 1971-es film-remek, Huszárik Zoltán és Sára Sándor alkotása méltán emlékezetes a magyar közönség számára. A filmbéli „pannon-tengeri hajós”, Latinovits Zoltán korunk mítoszává is avatta az örök utazó, nyugtot sehol nem lelő Krúdy-Szindbád alakját.

Szindbád, az *Ezeregyéjszaka* meséiből kölcsönzött hős vándorlásainak színtereitől illenek a lírai hangulatok. Maga az írói lélek szövődött talán hasonló finom anyagból, mely saját lényén áteresztve az időt, egy más-milyen, visszahozható múlandóságot volt képes produkálni. Nála a „toronyórak is olyan időt mutatnak, amilyen talán soha sincs...”

Ilyen, színes, mégis homályos és mesészerű közegben utazik, vándorol Szindbád, helyeknek, okafogyott célokra és emlékeknek adva új értelmet. Ha végignézhetnénk útjai térképén, egy „áldott rendtelenségnek” lehetnénk szemtanúi, melyben a dolgok úgy találják meg a helyüket, hogy közben állandóan keresni kell őket. És ettől kezdve az olvasót, a nézőt is megkísérti a saját

mélységeibe történő utazás, mely nem rejt különösebb veszélyeket és kései rádöbbenéseket, inkább szemérmesen kitérül, ahogy egy-egy felidézett asszony régi szerelme adhat reményt a további vándorláshoz.

Kisvárosok terei, régi fogadók, bennük régi emberekkel: gazdákkal, szolgabírókkal, kóklerekkel és titkon adakozó asszonyságokkal, pénztelen és fejfájós másnap reggelek új reményekkel – mindezek a „kihagyhatatlan” dolgok, itt, egyedül csak Szindbád, a hajós képzeletén áttűnve jelenhetnek meg nekünk, hogy úgy fedezzük fel őket újra, mint halhatatlan ismerősöket. Mert a titok maga soha nem titkolózik, inkább vall magáról, ha felfedésére méltó gazdára lel. E kegyben részesült Szindbád is, aki annyi férfi és nő mellett, főleg a lélek barátja volt, akárhányszor, felfedezni a múlt porladó örömét, az ízesen elmesélhető emlékek útjára lépett...

VEREBES ERNŐ

Szindbád
Krúdy Gyula írásai alapján

Szindbád – MÁTRAY LÁSZLÓ ■ Majmunka –
UDVAROS DOROTTYA

továbbá NAGY-KÁLÓCZY ESZTER, BÁNSÁGI ILDIKÓ,
NAGY MARI, TÓTH AUGUSZTA, SZÜCS NELLI, SZARVAS
JÓZSEF, BODROGI GYULA, MÁTYÁSSY BENCE,
REVICZKY GÁBOR, TÓTH LÁSZLÓ, VARGA JÓZSEF,
KAKASY DÓRA m. v.

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2015. december 18. • Nagyszínpad



Andrej Jefimics Ragin – MÁTRAY LÁSZLÓ



Mihail Averjanics – HORVÁTH LAJOS OTTÓ



Szergej Szergejevics – SCHNELL ÁDÁM



Belova – TOMPOS KÁTYA

*„Meg azután minek akadályozni az embereket a meghalásban,
ha egyszer a balál az élet normális és törvényes befejezése?”*

Cscho

És persze ott van a pakliban az is, hogy kiszámíthatatlan az, hogy mikor lesz valaki kiszámíthatatlan. Kiszámíthatatlan a beszámíthatatlan. Veszélyesebb a kiszámíthatatlan és jámbor ember az érdekek szerint cselekvőnél?

6

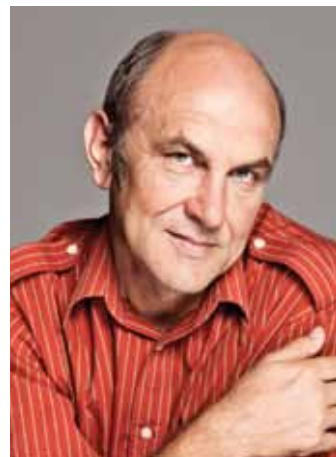
Sardar Targirovsky több előadást létrehozott már Budapesten a Laboratorium Animae független társulattal. Jelenleg Marosvásárhelyen Bocsárdi László rendező osztályában harmadéves hallgató. A sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színházban rendezett Cscho Meggyeskert című előadását beavogatták a 2015-ös POSZT versenyprogramjába. A Nemzeti Színházban „6” címmel bemutatásra kerülő előadását az ifjú alkotó a következőképpen ajánlja:

Cscho drámaiból könnyű múzeumot vagy mai szórakozóhelyet építeni – írja a Sardar Tagirovsky. – A cél nem lehet sem az egyik, sem a másik. Cscho világa megmutatja azt a 19. századot, ami magában hordozta annak a folyamatnak a kezdetét, amely a ma élő emberek természettől való elszakadásához vezetett. Az átláthatóság, a kontroll, az ellenőrzés vált elsődlegessé a múlt századfordulón, az ember és a világ megfigyelése pszichológiailag, biológiailag, iparilag feljogosított bizonyos embereket a hatalommal való visszaélésre, nagyobb méreteket kezdett ölteni a közöny és a magány.

Mára, másfél évszázad után az emberek jelentős része eljutott oda, hogy az emlékek és az álmok ereje és működtetése nagymértékben csökkent, kevésbé lett fontos a közlés, a metafizikai kommunikáció, az álmokkal való kapcsolódás, a tudatalatti érzetek kibontása. Ez a folyamat nem csupán tragédia, hanem szükségszerű „fejlődés”, bármennyire is fájdalmasak a részletek.

A 6-os számú kórterem című Cscho-novellában felfedezhetjük azt a helyet, amely állítólag rosszabb a pokolnál. Egy elmeegógyintézet egy társadalomban mindig arról szól, hogy valakik a több-

séghez képest „állítólag” nem normálisak. Az számít nem normálisnak, aki kiszámíthatatlan. És persze ott van a pakliban az is, hogy kiszámíthatatlan az, hogy mikor lesz valaki kiszámíthatatlan. Kiszámíthatatlan a beszámíthatatlan. Veszélyesebb a kiszámíthatatlan és jámbor ember az érdekek szerint cselekvőnél? A 6-os számú kórterem lehetősége ott van közöttünk: az utcán idegenek között, a baráti társaságokban, vendégségben közeli vagy távoli rokonoknál. A 6-os számú kórterem bennünk van. Menedékeket keresünk, olyan belső igazságokat, amelyekkel túlélhetjük a legnagyobb elmeegógyintézetet, amit világnak hívunk. Próbálunk gyógyítani, akár az orvos és ápolásra szorulunk, mint a beteg. Szükségünk van arra a játékra, amelyben eljátszhatjuk az emlékeinket és az álmainkat. Jól esik a fájdalom, ami pillanatokra kinyitja a szabadságot.”



Dimitrij (Iakó) – VARGA JÓZSEF



Igor (Iakó) – TÓTH LÁSZLÓ

6

(A. P. Cscho: A 6-os számú kórterem című novellája alapján írja Sardar Tagirovsky)

Andrej Jefimics Ragin – MÁTRAY LÁSZLÓ ■ Mihail Averjanics – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Iván Dimitrics Gromov – BÉRES MIKLÓS m. v. ■ Darjuska – BÁNSÁGI ILDIKÓ ■ Jevgenyij Fjodorovics Hobotov – FARKAS DÉNES ■ Szergej Szergejevics – SCHNELL ÁDÁM ■ Belova és több női szerep – TOMPOS KÁTYA ■ Dimitrij (Iakó) – VARGA JÓZSEF ■ Igor (Iakó) – TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: Sardar Tagirovsky

mikor? hol?

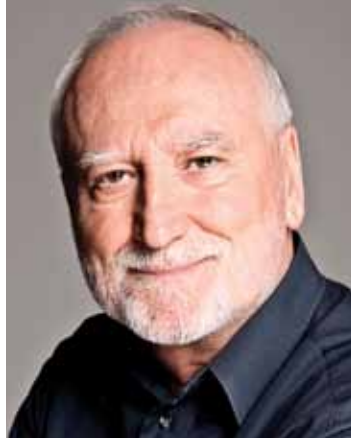
PREMIER: 2016. február 27. • Gobbi Hilda Színpad



Csongor – FEHÉR TIBOR



Tünde – ÁCS ESZTER



Tudós – BLASKÓ PÉTER



Mirigy – NAGY MARI



Ilma – SZÜCS NELLI

„Halandó kézzel
ballhatatlanul.”
Vörösmarty



Berreh – RÁCZ JÓZSEF

Hol a boldogság? Vörösmarty költői válasza: a rideg, szomorú,
gyászos éjben „ébreten maga van csak az egy szerelem.”

Vörösmarty Mihály

CSONGOR ÉS TÜNDE

Vörösmarty, a magyar romantika legnagyobb költője. Mindössze ötvenöt év adatott neki, életműve nemzeti örökség és világirodalmi érték. Leghíresebb versei a *Gondolatok a könyvtárban*, *A vén cigány* és a *Szózat*, amely nemzeti imádsággá lett. A Magyar Tudományos Akadémia tagja volt, magyar nyelvészeti munkák társszerzője, dramaturgiai és kritikai műveiből fejlődött ki a hazai színikritika. Kortársai a „nemzet ébresztőjeként” emlegették. A költői hivatás közéleti funkció volt azokban az időkben, párhuzamosan a nemzet haladó erőinek törekvéseivel növelte naggyá Vörösmarty esztétikailag a magyar epikát és lírát.

Vörösmarty harmincéves korában írta a *Csongor és Tündét*, a legzeneibb hangzású magyar színjátékot. Életében nem láthatta színpadon, 1879-ben Paulay Ede rendezte meg először a Nemzeti Színházban. Pedig Vörösmarty ezt a művét első pillanattól színpadra szánta, a sajátos jegyekkel rendelkező magyar drámairodalom megteremtésének igényével. A 20. század elején Schöppflin Aladár 1907-es írása, *A két Vörösmarty*, majd Babits Mihály kettős tanulmánya (*Az ifjú Vörösmarty, A férfi Vörösmarty*) irányítja a mű olyan értékeire a figyelmet, amelyekkel a 19. századi kritika nem tudott megbarátkozni. „Ezen a ponton – mikor íme életkérdésévé vált – teszi fel magának a fiatal Vörösmarty az életfilozófia örök nagy kérdését; hol van a boldogság, melyben az ember kielégülhet? Erre a kérdésre oly könyvvel felel, mely kétségtől a magyar irodalom főművei közé tartozik, s mely a világirodalom legnagyobb filozófiai költeményei közt is méltán foglalna helyet: a *Csongor és Tündével*” – írja esszéjében, *A férfi Vörösmartyban* (1911) Babits Mihály.

Vörösmarty költői alkatának eredendően drámai a karaktere: a fékezhetetlen öserő és a romboló ösztönt uralni képes művészi tudatosság feszültsége, a tökély lázálma és a formaképzés fegyelme. „Nála a romanti-

ka nem a szertelenségek hajszolását jelenti, hanem az Ázsiából szakadt magyar fajtának önmagára ébredését, az európai és idegen kultúrák által tudat alá temetett színpompás fantáziának vulkanikus, sőt merném mondani tragikus végű kitörését” – írja Németh Antal, aki a Nemzeti Színház igazgatójaként 1935 és 1944 között háromszor is megrendezte a *Csongor és Tündét*.

Drámairodalmunk egyik alapműve Vörösmarty műve a *Csongor és Tünde*, amely Az ember tragédiájával és Bánk bánnal alkotja a klasszikus magyar drámai triászt. Színházaink műsorán folyamatosan szereplő alkotás, az előadások stílusa korszakról-korszakra változik a mesei ábrázolástól posztmodern kompozíciókig. A *Csongor és Tünde* színpadra állítása próbatétel elé állítja a színházművészeket: megtalálni azt a kortárs színpadi formát, amely méltóképpen és szenvedélyesen közvetíti ezt az ősi mitológiából szőtt többdimenziós tündérmesét a boldogságkeresésről. Hol a boldogság? Vörösmarty költői válasza erre a kérdésre: a rideg, szomorú, gyászos éjben „ébreten maga van csak az egy szerelem.”

KULCSÁR EDIT

Vörösmarty Mihály:

Csongor és Tünde

Csongor – FEHÉR TIBOR I Tünde – ÁCS ESZTER e. h.
I Mirigy – NAGY MARI I Ilma – SZÜCS NELLI I
Balga – SZARVAS JÓZSEF I Kalmár – REVICZKY
GÁBOR I Fejedelem – ÚJVÁRI ZOLTÁN I Tudós
– BLASKÓ PÉTER I Kurrah – OLT TAMÁS I Berreh –
RÁCZ JÓZSEF I Duzzog – BAKOS-KISS GÁBOR I
Ledér – TÓTH AUGUSZTA

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2016. március 11. • Nagyszínpad

Galileo Galilei / Idős Andrea Sarti –
TRILL ZSOLTAz agg bíboros / Öreg Galilei –
TÖRÖCSIK MARI

A mesterségét szenvedéllyel űző, azt minden elé és fölé helyező ember küzdelme önmagával és a világgal még sok titkot rejt magában. Jó lenne legalább némelyikükhöz közelebb kerülni.

„Aki nem ismeri az igazságot, az csak tökéj.
De aki ismeri, és hazugságnak nevezi, az bűnöző.”

Brecht

Bertolt Brecht

GALILEI ÉLETE

Brecht talán legszemélyesebb darabja a *Galilei élete*. Mért? Mert Galilei a kíváncsiságot testesíti meg. „Tudnom kell” – mondja kicsit szégyenkezve, védekezően, amikor éppen tönkreteszi a lánya boldogságát, és az inkvizíció tiltása ellenére újra kísérletezésbe fog, hogy bebizonyítsa: a Föld forog a Nap körül. Személyes a „tudnom kell” gyötrelmes, és örömteli szenvedélye, a kételkedés saját eredményeiben is, a kísérletezés kudarcokkal teli hétköznapi robotja, a saját és mások életével való hazardírozás, a kisebb-nagyobb csalások, ravaszkodások és megalkuvások, és az ezekkel való szembenézés fájdalmas és kellemetlen józansága. És személyes az élet adta örömök tisztelete, legyen az evés, ivás, jó könyv, szép vers, új gondolat, a humor, bölcs ironia és a keserű önironia.

A *Galilei*m, mint majd minden darabján, folyamatosan dolgozott Brecht: 1938-1943 között, és azon is túl. Az utolsó változtatást Hiroshima után tette meg. Galilei tanítványával való utolsó beszélgetésében a „tudnom kell” következményeire kérdez rá. A tudósok, az írástudók felelősségére. Az ősbemutató 1943-ban volt Zürichben. 47-ben Amerikában Charles Laughtonnal a főszerepben játszották. A darab németországi bemutatójára már csak a szerző halála után, 1957 januárjában került sor Brecht színházában, a Berliner Ensemble-ban.

Bertolt Brecht 1898. február 10-én született Augsburgban. Meghalt 1956. augusztus 14-én Berlinben. Költő, író, darabíró (ahogy magát nevezte), rendező, színházvezető, az epikus színház teoretikusa. Idegen pillantással tekintett a jól ismertre, szokatlannak mutatta a megszokottat, hogy ne vegyük természetesnek, amit természetesnek gondolunk, és örököknek, amit örököknek akarnak elhiteni velünk.

Zsótér Sándor 1998 óta rendez Brechtet. Lenyűgözi a szerző okossága, gyakorlatiassága, élet- és főleg

emberismerete, szabadsága, költészete szemérmes érzelmessége, nyitottsága és kíméletlensége. Hogy a legkisebb szereplőnek is megvan a maga igazsága, hogy egyetlen mondatban is ott egy egész élet, hogy szinte minden mondat, vagyis minden cselekedet ellene szegül a másiknak. Hogy mindent megkérdőjelez. Hogy soha nem nyugszik. Magyarországon eddig a legtöbb Brecht-darabot Zsótér rendezte. Némelyiket többször is. Vagy elégedetlenségből, vagy mert egy színész izgatja, vagy a darab mutatja magát másik oldaláról. A *Galilei életét* csinálta már 2002-ben a Szegedi Nemzeti Színház egyik játszóhelyén, a Tantsz Művelődési Házban, Király Leventével a címszerepben.

A mesterségét szenvedéllyel űző, azt minden elé és fölé helyező ember küzdelme önmagával és a világgal még sok titkot rejt magában. Jó lenne legalább némelyikükhöz közelebb kerülni.

UNGÁR JÚLIA

Vanni, vasöntő –
KRISTÁN ATTILAA filozófus / Clavius/Mucius –
MÁTYÁSSY BENCE

Bertolt Brecht:

Galilei élete

Galileo Galilei / Idős Andrea Sarti – TRILL ZSOLT I Az agg bíboros / Öreg Galilei – TÖRÖCSIK MARI I Andrea Sarti / A bíboros inkvizítor / A szerzetes – ifj. VIDNYÁNSZKY ATTILA I Sagredo / A teológus / Vénasszony / Bellarmin / Vanni, vasöntő – KRISTÁN ATTILA I Virginia – TROKÁN NÓRA m. v. I A filozófus / Clavius/Mucius – MÁTYÁSSY BENCE I Ludovico Marsili – RUSCSÁK PÉTER e. h.

Rendező: Zsótér Sándor

mikor? hol?

PREMIER: 2016. március 20. • Kaszás Attila Terem



Cyrano – FEHÉR TIBOR



Roxane – UDVAROS DOROTTYA



Roxane – SÖPTEI ANDREA



Roxane – NAGY-KÁLÓZY ESZTER



Christian – FARKAS DÉNES



TÓTH LÁSZLÓ

Edmond Rostand:

CYRANO DE BERGERAC

A 19. század végén, amikor úgy tűnt, hogy a realizmus, naturalizmus és a számtalan új „izmus” veszi át a romantika helyét a művészetekben, egy 29 éves francia költő, Edmond Rostand kirobbanó sikert aratott a párizsi Comédie Française-ben bemutatott romantikus vígjátékával. Ez volt a *Cyrano de Bergerac*, és az 1897-es párizsi bemutató után hamarosan tomboló sikerrel játszották Európában, Amerikában, még Japánban is. Rostand ötven évet élt, hasonlóan szenvedélyesen, kalandosan, mint hőse, Cyrano, egész fiatal korától kezdve népszerű író, költő, kritikus volt.

A világirodalomban csak a legnagyobbaknak sikerül olyan legendás figurát megalkotni, mint Cyrano, a kötekedő, nagyszájú, sziporkázóan szellemes párbajhős és költő, az érzelmes szívű, önfeláldozó, csúnyaságában is büszke lovag. Rostand hőse valóban élt a 17. században Savinien Cyrano de Bergerac: tehetséges író, a hagyományok ellen lázadó szabadgondolkodó, Molière kortársa és barátja, aki verseket, satirikus leveleket, színdarabokat, regényeket írt, és félelmetes kardforgató hírében állt. Rostand felismerte, hogy az igazi Cyrano legfontosabb műalkotása maga az élete, és ebből alkotta meg „elevenbe vágó, szellemes” verseléssel örökérvényű szerelmi történetét.

„Szenvedély perzseli szívemet,
s szorongva, hogy talán kacajt fakaszt a lángja,
szívem a szellemem leplét ölti magára.”

Rostand

...valóban élt
a 17. században Savinien
Cyrano de Bergerac:
tehetséges író, a
hagyományok ellen lázadó
szabadgondolkodó, Molière
kortársa és barátja, aki
félelmetes kardforgató
hírében állt. Rostand
felismerte, hogy az igazi
Cyrano legfontosabb
műalkotása maga az élete.

A 2014/15-ös évad egyik legsikeresebb előadásának, a több fesztivált is megjárt *Szentivánéji álom*nak a rendezője, a grúz David Doiasvili nemcsak hazájában, de számos európai országban is ismert művész, akit a rendezői középnemzedék egyik legtehetségesebb alkotójaként tartanak számon. Legújabb rendezésében a francia drámairodalom újromantikus zsenijének, Edmond Rostandnak mára már klasszikussá vált művét, a *Cyrano de Bergerac*ot álmódja színpadra az előadásaira jellemző expresszív színészvezetéssel, hol kacagtató, hol pedig elgondolkodtató fanyar humorral, egyszerű, mégis lenyűgözően látványos színpadi hatáselemekkel. Doiasvili stílusára jellemző, hogy a minden embert foglalkoztató nagy kérdéseket, vágyakat és titkokat magával ragadó, meglepetésekkel is szolgáló költői képekben fogalmazza meg, lehetőséget adva ezzel, hogy a közönség ne csupán szemtanúja legyen, de érzelmileg is részesévé válhasson a színpadi valóságnak. Doiasvili és a Nemzeti Színház társulatának együttműködéséből egy olyan előadás születhet, amely a szerelem mindenhatóságáról és egyúttal reménytelenségéről szól, de nem nélkülözi az öniróniát sem. Cyrano szavaival élve: „Mert magamat kigúnyolom, ha kell, / De hogy más mondja, azt nem tűröm el!”

KULCSÁR EDIT

Edmond Rostand:

Cyrano de Bergerac

Cyrano – FEHÉR TIBOR I Christian – FARKAS DÉNES I Roxane – UDVAROS DOROTTYA és NAGY-KÁLÓZY ESZTER és SÖPTEI ANDREA és MIKECZ ESTILLA e.h. I Liza – NAGY MARI

továbbá HORVÁTH LAJOS OTTÓ, KRISTÁN ATTILA, OLT TAMÁS, RÁCZ JÓZSEF, SCHNELL ÁDÁM, SZARVAS JÓZSEF, TÓTH LÁSZLÓ

Rendező: David Doiasvili

mikor? hol?

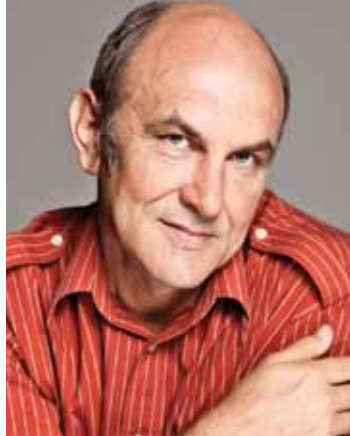
PREMIER: 2016. május 13. • Nagyszínpad



BODROGI GYULA



REVICZKY GÁBOR



VARGA JÓZSEF



Tóth Ilona – KISS ANDREA e. h.

„Szántó: Maga szerint én bazaáruló vagyok?
Tóth Ilona: Igen. Mert eladta a bazáját.”
Szilágyi Andor

Szilágyi Andor

TÓTH ILONA

„1956. Tóth Ilonát, a budapesti Domonkos utcai kórház önkéntes vezetőjét letartóztatják.

1957. Sor kerül a forradalom utáni megtorlás legelső, egyetlen nyilvános perére, hogy a konszolidálódó kádári rendszer bebizonyíthassa a világ közvéleményének: Budapest utcáin nem ártatlan fiatalok harcoltak Magyarország szabadságáért, hanem köztörvényes bűnözők gyilkoltak ártatlan kommunistákat. A Moszkva közvetlen irányításával megrendezett színjátékker a huszonnégy éves medika, Tóth Ilona beismerő vallomásával ér véget” – írja Szilágyi Andor a történetet feldolgozó színpadi adaptáció készítője.

Vajon megpecsételhető-e egy szabadságharc ifjú résztvevőinek a sorsa azáltal, hogy az őket leverő hatalmi erőszak, utólag, erkölcsileg, majd mentálisan ellehetetleníti őket, ebből fakadóan elhitei bűnüket a közvéleménnyel, és halálbüntetést alkalmaz? Mennyire hathat ki egy ilyen ítélet az elítélt későbbi megítélésére, és vajon ez az emlékezet milyen mértékben tükrözi az adott kor immoralitását és képmutatását? Nem háborzongató-e az a tény, hogy kegyelet helyett szennyel és mocsokkal illessük ártatlan áldozatok emlékezetét?

Csupán néhány kérdés, melyek mementóként, Tóth Ilona pere óta a fejünk felett lebegnek. És mellettük néhány kulcsszó, mint kirakatper, „megdolgozás”, beismerés, példastatuálás, kivégzés, nyilvánosság, besúgás, véres bosszú. A kérdésekre még nem született igazi válasz, a kulcsszavakhoz nincs megfelelő zár. Összeviszsa rendetlenségben röpködnek, s mi már lassan észre sem vesszük őket.

Tóth Ilona személye eggyé vált az ártatlanság fogalmával, miközben a megsokszorozott bűn, kezdve a beismerésre való kényszerítéstől a gyilkosság elhiteztetéséig, kedvére játszhatja halálos játékát egy fiatal lánnyal.

Ha van igazság, elsősorban a szívekben van. A törvénykezés, akkor, tökéletlennek bizonyult még a

leghatározottabbnak tűnő ítélet erkölcsi megtámogatásában is.

Az idő pedig úgy szentesít – tapasztalhattuk már számtalanszor – ahogy a szélfúvást kihasználó szabad vitorlás választja meg haladási irányát: nem ő dönti el, merre száguld. Nekünk azonban jó volna visszanézni, akár visszafordulni, szél ellen vitorlázva. És tevélegesen emlékezni, mert csak így menthetjük a menthetőt: saját jelenünk múltból fakadó létjogosultságát.

Az előadás premierjére egy különleges helyszínen, a budapesti Memento Parkban kerül sor, ahová a kommunizmus szobrait gyűjtötték össze. A premier dátuma is szimbolikus: június 16. 1989-ben ezen a napon volt a kivégzett Nagy Imre és társainak újratemetése, amit sokan a rendszerváltás nyitányának tartanak...

VEREBES ERNŐ



MÁTYÁSSY BENCE



BAKOS-KISS GÁBOR

Szilágyi Andor

Tóth Ilona

Tóth Ilona – KISS ANDREA e. h.

továbbá BODROGI GYULA, BLASKÓ PÉTER, BÁNSÁGI ILDIKÓ, MÁTYÁSSY BENCE, BAKOS-KISS GÁBOR, REVICZKY GÁBOR, ÚJVÁRI ZOLTÁN, MÉCS KÁROLY m. v., RUBOLD ÖDÖN m. v., VARGA JÓZSEF

valamint a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének IV. évfolyamos hallgatói

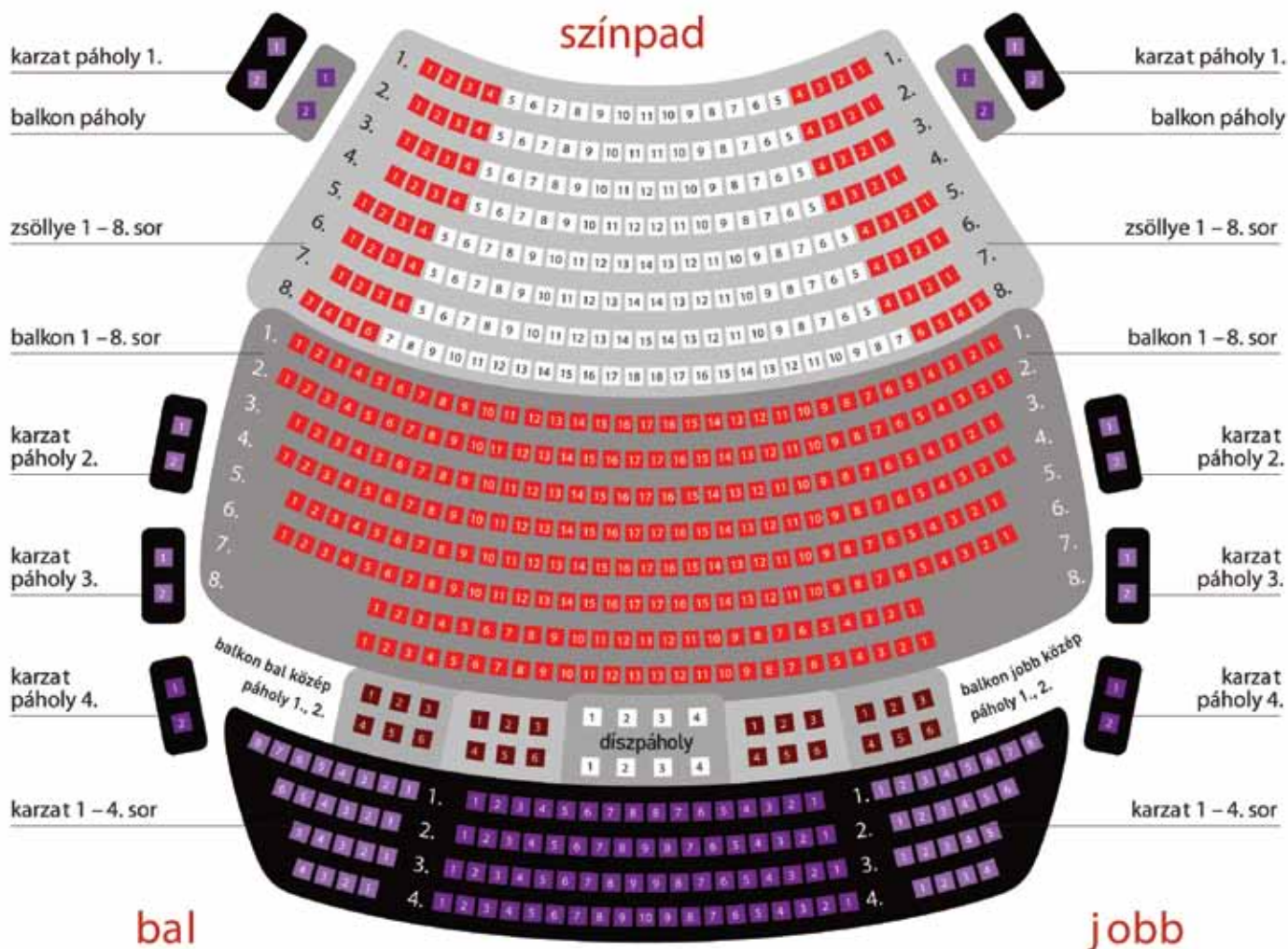
Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2016. június 16. • Memento Park

(1223 Budapest, Balatoni út, Szabadkai utca sarka)
a 2016/2017-es évadban a Nemzeti Színházban

Tóth Ilona személye eggyé vált az ártatlanság fogalmával, miközben a megsokszorozott bűn, kezdve a beismerésre való kényszerítéstől a gyilkosság elhiteztetéséig, kedvére játszhatja halálos játékát egy fiatal lánnyal.



Nagyszínpad jegy

☐ 1. Árkategória
 ☐ 2. Árkategória
 ☐ 3. Árkategória
 ☐ 4. Árkategória

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: (+36 1) 476 6868

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: (+36 1) 373 0963, 373 0964, 373 0996, 354 1777

bérlet- és jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

NYÁRI NYITVA TARTÁS

Jegypénztár a Nemzeti Színházban:

június 12-ig: H-P 10-18 óra, Szo-V 14-18 óra

június 16-augusztus 23.: zárva

augusztus 24-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

Andrássy úti jegyiroda:

június 14-ig: H-P 10-18 óra, Szo 11-19 óra, V zárva

június 15-július 12.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

július 13-augusztus 2.: zárva

augusztus 3-augusztus 31.: H-P 10-18 óra, Szo-V zárva

BÉRLETTEL A PREMIERRE!

MECÉNÁS BÉRLET

25 000 Ft

5 nagyszínpadi bemutatóra érvényes

A MECÉNÁS bérletből a Nemzeti Színház mindössze 50 darabot bocsát ki a zsöllye középüléseire. A MECÉNÁS bérlettel rendelkező nézőinket szeretettel várjuk a bemutatót követő zártkörű premier bankettre.

Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN** (2015. szeptember 25.), Carlo Gozzi: **A SZARVASKIRÁLY** (2015. október 16.), SZINDBÁD (2015. december 18.), Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE** (2016. március 11.), Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC** (2015. május 13.)

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet.

» A bérletek a stúdiószínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!

» A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre (kivéve a korlátozott számban váltható MECÉNÁS bérletet).

» Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

» Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évre érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatók fel.

» A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

» A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

VÁLTSON BÉRLETET A 2015/16-OS ÉVADRA IS!

Válasszon hagyományos bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján. Idén újra élvezheti a „szabad bérlet” és a „felszabad” bérlet előnyeit is: Ön válogathatja össze az előadásokat vagy azok egy részét. Kombinált bérleteinkben nagyszínpadi és stúdiószínházi előadások vegyesen szerepelnek. Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál 30%-kal olcsóbban vásárolhatja meg, a diákok speciális kedvezményben részesülnek.

STÚDIÓSZÍNPADRA SZÓLÓ BÉRLETEK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nagyszínpadi nézőtér):

LUKÁCS MARGIT bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiószínpadi előadásra érvényes
7 300 Ft

NÉMETH ANTAL bérlet **3 előadásra**

ISTEN OSTORA, CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA, ÁRNYORSZÁG
5 500 Ft

HEVESI SÁNDOR bérlet **3 előadásra**

MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL, CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA, BRAND
5 500 Ft

VEGYES BÉRLETEK

MÉSZÁROS ÁGI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 3 nagyszínpadi és 2 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	11 600 Ft
II. kategória	9 900 Ft
III. kategória	8 000 Ft

JÁSZAI MARI bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő 2 nagyszínpadi és 2 stúdiószínpadi előadásra érvényes

I. kategória	8 900 Ft
II. kategória	7 800 Ft
III. kategória	6 100 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD: Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**, Arthur Honegger – Paul Claudel: **JOHANNA A MÁGLYÁN**, W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**, Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**, W. Shakespeare: **SENTIVÁNEJI ÁLOM, FEKETE ÉG – A FEHÉR FELHŐ**, Makszim Gorkij: **ÉJJELEI MENEDÉKHELY**, Sarkadi István – Fábri Zoltán – Nádasy László: **KÖRHINTA**, Cervantes – Verebes Ernő: **DON QUIJOTE**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok

STÚDIÓSZÍNPADOK (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon): **ISTEN OSTORA** (Bánffy Miklós: A nagyúr), Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **BOLDOGSÁGLABIRINTUS**, Szergej Medvedyev **FODRÁSNŐ**, Adam Long – Daniel Singer – Jess Borgeson: **SÖR – SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE** (angol nyelven), Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**, Földes László Hobo: **TU-DOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**, Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**, A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**, A. P. Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**,

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye

II. árkatagória: balkon

III. árkatagória: karzat

TOLNAY KLÁRI bérlet **szabadbérlet, 5 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	13 300 Ft
II. kategória	10 500 Ft
III. kategória	7 400 Ft

EGRESSY GÁBOR bérlet **szabadbérlet, 4 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SZIGLIGETI EDE bérlet **4 előadásra**

DON QUIJOTE, KÖRHINTA, CYRANO DE BERGERAC, SZINDBÁD

I. kategória	10 700 Ft
II. kategória	8 400 Ft
III. kategória	5 900 Ft

SINKOVITS IMRE bérlet **3 előadásra**

SENTIVÁNEJI ÁLOM, ÉJJELEI MENEDÉKHELY, A SZARVASKIRÁLY

I. kategória	8 000 Ft
II. kategória	6 300 Ft
III. kategória	4 400 Ft

DIÁKBÉRLETEK

BUBIK ISTVÁN diákbérlet **4 előadásra**

SENTIVÁNEJI ÁLOM, AHOGY TETSIK, DON QUIJOTE, CYRANO DE BERGERAC

I. kategória	7 600 Ft
II. kategória	6 000 Ft
III. kategória	4 200 Ft

KASZÁS ATTILA diákbérlet **3 előadásra**

JÁNOS VITÉZ, VITÉZ LÉLEK, CSONGOR ÉS TÜNDE

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő nagyszínpadi előadásra érvényes

I. kategória	5 700 Ft
II. kategória	4 500 Ft
III. kategória	3 200 Ft

SOÓS IMRE diákbérlet **3 előadásra**

Bármely repertoáron lévő stúdiószínpadi előadásra érvényes

3 600 Ft

Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**, Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénard Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**, Örkény István: **TÓTÉK**, W. Nicholson: **ÁRNYORSZÁG**, Zelei Miklós: **ZOLTÁN ÚJRATEMETVE**, Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**, Csiky Gergely: **INGYENÉLŐK**, Henrik Ibsen: **BRAND**, Márai Sándor: **CSALÁDI KÉRDÉS – BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA**, továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok



Horkay Hörcher Ferenc

EGYMÁSRA IS REAGÁLVA

Gerő András és Horkay Hörcher Ferenc évadértékelője

Megnézték és megírták. Gerő András és Horkay Hörcher Ferenc hónapról hónapra véleményt mondott a Nemzeti Színház előadásairól a magazin hasábjain. Két szerzőnkkel egy évad tapasztalatairól beszélgettünk – alkalmat adva arra, hogy egymás gondolataira is reagáljanak.

Kötelességszerűen színházba járni munka, kevésbé szórakozás. Miért vállalták mégis, hogy rendszeresen írnak a Nemzeti előadásairól?

HORKAY HÖRCHER FERENC: Foglalkozásomat tekintve esztéta volnék, és bár az irodalom a fő érdeklődési területem, a színház nem esik ettől olyan messze. Ráadásul hajdan filmrendező szerettem volna lenni... Ennél természetesen fontosabb: kíváncsi voltam, hogyan építkezik a Nemzeti.

GERŐ ANDRÁS: Nem vagyok színházrajongó, de szeretem a színházat. Másfelől érdekelt, hogy a Nemzeti új vezetése a mai magyar kultúrában milyen reprezentációt valósít meg. Volt egy politikai, pontosabban mentális okom is: a magyar kultúra sok vonatkozásban törzsi alapon működik, és érdekelt, hogy az ebből fakadó tömény ellenszenvnek, ami a Nemzetivel szemben is megnyilvánul, van-e alapja. Gondoltam, a legjobb módszer, ha megnézem az előadásokat. Megelőlegezem, a Nemzetiben látottak alapján ennek a törzsi ellenszenvnek nincs alapja.

A Nemzeti Magazinban kapcsolatban több helyen is olvasható volt: már a kritikákat is maguk íratják magukról. Önök milyen reakciókkal találkoztak saját közegükben, hogy a Nemzeti lapjában írnak a Nemzeti előadásairól?

G. A.: Volt, aki beszólt. Egyesek azt vetették a szememre, hogy nyilván olyan sokat fizetnek, hogy a korrumpálódás esete forog fenn – szögezzük le, jelképes honoráriumért dolgoztunk. Mások azt kifogásolták: ezzel legitimálom az Orbán-kormány kultúrpolitikáját.

H. H. F.: (Mosolyogva:) Miért, te ezt tetted?

G. A.: Természetesen nem. Azt írtam, amit gondoltam. Egy csomó ember, akikben rögzültek ezek a törzsi kulturális attitűdök, így reagált. Szabad individuumként azonban nem kell a mainstreamekhez időmulni, azokkal szembe lehet menni. Ezt hívják autonóm viselkedésnek. Ez ma természetesen lehetséges Magyarországon.

H. H. F.: Az én közegem megértőbb volt. Általánosságban azonban elmondható: ha elfogadod az előítéleteket, újra is termeled azokat. Én azzal vállaltam el ezt a munkát, hogy próbáljunk meg úgy tenni, mintha ez egy normális világ lenne. Amíg azt írhatom, amit gondolok, addig ez rendben van. Természetesen felmerült bennem is a kérdés: ha a „kritizált” intézmény lapjába írok, vajon nem pusztán promóciós anyagokat készítek-e? Számomra morális kihívás volt, hogy bár vendég vagyok a színháznak, hogyan mondhatom meg, hogy ez vagy az az előadás csapnivaló volt.

G. A.: Én is megírtam, hogy volt bizony jó és rossz előadás is. Ezzel együtt, senki nem szólt bele, hogy mit írok.



Gerő András

Hét előadást láttak, az új bemutatók javát. Milyen benyomásokkal zárják az évadot?

G. A.: A sokszínűség jut szembe elsőként. Orosz, lengyel, több magyar rendező munkáját láttam – következésképpen nem egyféle felfogással szembesültem, hanem sokfélekével. Semmilyen egységes politikai üzenetet sem láttam.

H. H. F.: Nyitottság volt a jellemző. Rendkívül erős színházteremtő egyéniség Vidnyánszky, aki karakteresen meghatározza az általa vezetett teátrum arculatát, ehhez képest mégis sokféle az, amit kínál. Még úgy is, hogy sok darabot rendez ő maga. Ugyanakkor az is érezhető, hogy épülő társulatról van szó, és ez a „második évadság”, a keresés tapintható az előadások során is. Volt katartikus, jó és kevésbé színvonalas mű is. A vezetőváltás nyomán, az Alföldi-korszak helyén épülő új repertoárnak egy új közönséget is meg kell szólítania, nevezetesen az úgynevezett „jobbos” közegnek is kínálni kell valamit. Ebben a tekintetben volt egyfajta csalódottság, hiszen ez a közeg sem kapott mást, mint Alföldi idején: egy olyan színházi nyelvet, amely nem mindenki számára könnyen emészthető.

G. A.: Rendkívül problematikusnak tartom azonban, hogy Vidnyánszky minden előadást levett a repertoárból, ami az előző évában született. Számomra a kultúra ugyanis egyfajta felhalmozási folyamat, amiben egymásra épülnek különféle teljesítmények, és én egy ilyen radikális újrakezdés esetén is bűnnek tartom az előzmények eltörlését.

Sokszínűség és nyitottság – két fontos jelző, de talán nem tévedek, ha azt mondom: a köztudatban nem ez ment át az elmúlt két évad során.

G. A.: Például a korábbi előadások levétele ez ellen hatott.

H. H. F.: Nehezíti a helyzetet, hogy Vidnyánszky a tevékenységét részben közszereplőként határozza meg, nem pusztán művészként. Évekkel ezelőtt beleállt a kultúrkampfbba, politikai elkötelezettsége egyértelmű, véleményyt nyilvánít, érdekeket sért, sebeket oszt és szerez.

G. A.: Engem állampolgárként sem a rendező, sem az igazgató lelki világa nem érdekel. Az érdekel, hogy a közpénzzel működő intézmény olyan tevékenységet folytat-e, amely értéket teremt vagy sem, felelősen működik vagy sem. A Nemzeti – szerintem – e téren rendben van.

Érték alatt persze sokan sokfélét gondolhatunk. A fenntartó nem fogalmaz meg elvárásokat, feladatokat a Nemzetivel kapcsolatban.

G. A. és H. H. F.: Még szerencse!

Akkor másként fogalmazok. Az öt vidéki nemzeti színház esetében pontosan meghatározza a törvény, hogy játszania kell kortárs és klasszikus magyar szerzőket, operát, klasszikus operettet, balettet, de sok egyéb kritérium mellett még azt is megmondja, hogy a társulaton belül milyen legyen a diplomás színészek aránya. A Nemzeti esetében efféle kritériumok nincsenek. Akkor mi is a Nemzeti feladata? Ezeket minden vezető maga definiálja, és Vidnyánszky a nemzet színházának tekinti az intézményt, olyan feladatokat tűzött ki maga elé ennek jegyében, amelyeket elődei nem. Kísérletet tesz arra, hogy a retorikain túl elsősorban gyakorlati szempontok szerint tartalmat adjon a nemzeti jelzőnek.

H. H. F.: Szerintem is van egyfajta morális kötelezettsége a Nemzetinek az egész magyar nyelvű közösséggel szemben, és ezt most teljesíti is, hiszen nagy számban befogad vidéki és határon túli előadásokat, nemzetközi fesztivált szervez, sok külföldi rendezőt alkalmaz, változatos a műsorpolitikája. Amit képvisel, az abban a tekintetben nemzeti, hogy ugyanakkor egyetemes is.

Politikai térben működik a színház – ettől nem lehet eltekinteni?

H. H. F.: A Nemzeti már abban működött 1837-es alapítás óta. Nem is baj ez, hiszen ez a színházra irányítja a figyelmet, fontos vitákra ad lehetőséget. A színház mindig politikai üzenetek közvetítője is volt.



És megáll a vád, hogy elvtelenül a jelenlegi politikát szolgálja?

G. A.: Függetlenül attól, hogy az Orbán-kormány mit tesz, és ezt vagy azt a lépését vagy az egész működést miként minősítem, amit a Nemzetiben láttam, semmiféleképpen nem ennek a politikai kurzusnak valamiféle művészeti legitimációja.

H. H. F.: Fontosnak gondolom, hogy Vidnyánszky közönsége szavát hallva képes volt a műsorpolitikában korrekciókra anélkül, hogy ez az eredeti célkitűzések kárára ment volna. Azt is gondolom, hogy az a mód, ahogyan a Nemzetit vezeti, bizonyos értelemben tartalmaz ironikus vonást is azzal a világgal szemben, amelynek ő egyébként fontos alakítója. Vagyis az ő színháza képes a nemzeti önkritika hangján is szólani.

Vidnyánszky nem csupán művészként, hanem politikai szereplőként is jelen van a kulturális életben, hiszen a Magyar Teátrumi Társaság elnöke. Külföldi és hazai szakemberek, újságírók is a szemére vetik: miért nem csak rendez, miért nem csak művész, miért politizál?

G. A.: A nemrég elhunyt Günter Grass-szal szemben elvárás volt, hogy politikai állásfoglalásokat tegyen. Ő baloldali, szociáldemokrata volt. Egyrészt az úgynevezett „haladó értelmiség” szerepfelfogásához tartozik a politikai állásfoglalások kinyilvánítása. Másrészt azonban meglepődik és elutasítóan reagál, ha mások is ezt teszik. Így akaratalanul is egyfajta kulturális és politikai kánon kizárólagosságát kívánja megteremteni.

H. H. F.: A „haladó”-hoz azt is hozzátenném, hogy a baloldali és liberális értelmiség képmutatóan viselkedik, mert miközben számon

kéri mások politikai aktivitását, mondván, jobb volna, ha ezzel nem foglalkoznának, ő maga minden szintén politizál, vagyis fenntartja magának azt a jogot, amelyet másoktól elvitat. A legjobb példa erre a Burgtheater színészeinek az esete a MITEM-en, akik egy előadás tapsrendjében politikai manifesztumot olvastak fel, vagyis egyértelműen és direkt módon politizáltak – s nem művészként jártak el. Más mondanak, és másként cselekednek. Azt tapasztalom, hogy a nyugati „haladó értelmiség” igazából még mindig nem tud mit kezdeni ezzel a régióval, nem érti a cseh, a szlovák, a lengyel és a magyar történeket, folyamatokat, az eltérő történelmi tapasztalatokat.

G. A.: A felvilágosodás óta kimutatható, hogy a Nyugat akarja megmondani, mi volna erre felé a helyes és kívánatos.

H. H. F.: Ezt nevezi a nyugati társadalomtudomány posztkolonializmusnak.

A Nemzetit számos gyűlölködő vád éri. Az egyik legaktívabb Koltai Tamás, aki egy cikkében arról értekezett, hogy korábban jóarcú volt itt a közönség...

G. A.: Rémes. Ő képes volt arra a modortalanságra is – és akkor még finoman fogalmaztam –, hogy egy nagyszerű és rendkívüli életpályát befutó színésznő nevét direkt rosszul írta le a kritikájában, mert az – szerinte – egy rádióreklámban rosszul ejtette ki Gombrowicz nevét. Engedtessek meg nekem annyi arisztokratizmus, hogy ezzel a színvonnallal ne foglalkozzak.

Béres Ilonáról van szó, aki azért került célkeresztbe, mert a Nemzetiben vendégszereplést vállalt, és a rádióban a Nemzeti Gombrowicz-előadását reklámozta. Általánosságában: a gyűlölködő és előítéletes megnyilvánulásokon egyszerűen csak túl kell lépni?

H. H. F.: Az álláspontot az üléspont nagyban befolyásolja, ezt tudjuk, és várható is volt, hogy támadások özöne fogja érni a Nemzetit és Vidnyánszkyt. Nehéz, méltatlan, kilátástalan helyzetbe hozza magát, aki ezekkel a támadásokkal foglalkozik, ezekre válaszol. Túl kell ezen lépni – ami emberileg nem könnyű. Az efféle háborúskodás sehová sem vezet, sőt éppen újratermeli magát. Én fontosabbnak tartom a meghirdetett program következetes végigvitelét.

G. A.: Tegyük hozzá: csak a győztes mutathat nagyvonalúságot, a vesztesek sértettsége természetes. A gyűlölködést valóban nem könnyű kezelni, mert az mindig személyre irányul – ez a dolog lélektanának a lényege. A gyűlölködés ugyanakkor leginkább magáról a gyűlölködőről szól, aki fontosnak képzei magát.

A következő évad két Nézőpont-írójának melyik két előadást ajánlanák afféle „alapozásként”?

G. A.: Az *Isten ostonát* és a *Brandot*. Szerintem az évad két erős előadása volt, a *Brandot* én a magam mércéjével tökéletesnek gondolom.

H. H. F.: Én tanulságosnak tartom, hogy Gombrowicz *Operettjének* előadása rendkívül problematikus volt történelemfelfogásának avittsága miatt. Ha a rossz irányra is kíváncsi a kolléga, érdemes megnézni a zavaróan „művészkedő” *Éjjeli menedékhelyet*. Másik ajánlatom pedig a számomra katartikus élményt adó *Körhinta*.

KORNIA ISTVÁN

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

„A sokszínűség jut szembe
elsőként. Orosz, lengyel, több
magyar rendező munkáját
láttam – következőképpen
nem egyféle felfogással
szembesültem, hanem
sokféleképp. Semmilyen egységes
politikai üzenetet sem láttam.”



Gerő András

Széchenyi-díjas
történész, az ELTE
Gazdaság- és
Társadalomtörténeti
Tanszékének
tanszékvezető
egyetemi tanára.
2002 óta a Habsburg
Történeti Intézet

igazgatója. Az Első Világháborús Centenárium
Projekt tudományos tanácsadótestületének
alelnöke, a Sorsok Háza tanácsadója.
Kutatási területe az Osztrák–Magyar
Monarchia története és a polgárosodás,
Ferenc József, a szimbolikus politika,
identitáspolitika.

„...az a mód, ahogyan
Vidnyánszky a Nemzetit vezeti,
bizonyos értelemben tartalmaz
ironikus vonást is azzal a
világgal szemben, amelynek
ő egyébként fontos alakítója.
Vagyis az ő színháza képes
a nemzeti önkritika hangján is
szólni.”



Horkay Hörcher Ferenc

Az MTA Filozófiai
Intézetének
igazgatója, a
Pázmány Péter
Katolikus Egyetem
professzora, az MTA
doktora. Esztétikai
és politikai filozófiai

oktató és kutatói tevékenysége mellett volt
a Heti Válasz újságírója, és a Kultúra és Kritika
című kritikai portál felelős szerkesztője és
kritikusa. Fő kutatási területe a koramodern
esztétikai gondolkodás, a konzervatív politikai
filozófia. Több verseskötetet is publikált.

Ezt írták ők

Operett

G. A.: Tiszteletreméltó a rendezés látványkonceptiója, tiszteletreméltó a darab résztvevőinek teljesítménye, a befektetett munkamennyiség. Viszont nagyon is vitatható az a rendezői konceptió, amelynek jegyében az előadás fogant.

H. H. F.: A polgárpukkasztó regény- és könyvdramáiról beolvas szeretett hazai közönségének, akik azonban ezzel együtt is hősükknek tudják tekinteni. Mi magyarok erre valószínűleg nem vagyunk/voltunk/volnánk képesek. Az előadás ezzel a „nűansznyi” különbséggel is szembesít.

Fekete ég – A fehér felhő

G. A.: ... a Nemzetiben érzelmi hitelességet kapunk, s nem a melldöngető magyarkodással szembesülünk. Sőt! Módunk van elgondolkodni arról, hogy a nemzeti illuzionizmus helyett észleljük az árát annak, aminek a nevében halálba küldték elődeinket.

H. H. F.: ... egy emlékezőközösség tagjai vagyunk. A művészetnek nem politikai megrendelésre kell dolgoznia. Ezt is üzeni Vidnyánszky rendezése, amikor világossá teszi, hogy mindnyájan virtuális alkotótársai vagyunk ennek a darabnak.

Éjjeli menedékhely

G. A.: Az a benyomásom, hogy ez az előadás nem fogja közömbösen hagyni a nézőket. Az oltári baromságtól a rendezői zsenialitás iránti lelkesedésig minden reakció elképzelhető.

H. H. F.: Rizsakov újra szeretné alkotni Gorkij-képünket. Azt a merész elhatározást hozta, hogy nem (...) az anyagi értelemben vett megpróbáltatások teszik leginkább kiszolgáltatottá az embert, hanem a szellemi-lelki szegénység.

Isten ostora

G. A.: Kétségtelenül igaz, hogy ebben az interpretációban találkozunk Kelet és Nyugat, és a Nyugat – képletesen és konkrétan – megöli a Keletet. Persze ezt azután teszi, hogy – megint csak képletesen és konkrétan – befogadta a Keletet.

H. H. F.: ... olyan rítus zajlik, amely túlmutat nemcsak a történetmondó kukucskáló színház polgári eszköztárára, de a zenés színház intenzív, ám kissé laposan sematikus történelemképén is, s a színházat a közösségi-vallási cselekményekhez kívánja visszavezetni.

Körhinta

G. A.: ... azért, mert ebben a parasztoperettben a néző egy jegyért négy műfajt kap, arról is szólni kell, hogy ez a nagyszínpadon miként szervesül egésszé. A tánc összesimul a prózával, a próza nem töri szét a tánc karakterességét...

H. H. F.: Vidnyánszky pontosan tudja, milyen teátrumot szeretne: olyan élő, lázasat és felhőjárót, amely túlmutat a szórakoztatáson és túl a divatos izmusokon, mely a színház eredeti – Istent dicsőítő és embert építő – funkcióihoz nyúl vissza.

Brand

G. A.: A darab szereplői egészen kiváló alakítást nyújtanak. Brand, azaz Trill Zsolt tökéletesen jeleníti meg a megszállott idiótát – úgy, hogy végig nem tűnik idiótának, hanem csak erkölcsileg kérlelhetetlen, értékei iránt szenvedélyesen elkötelezett embernek.

H. H. F.: Zsótér felvállalja ezt a követelményt: hogy (csakis) a leglényegesebb dolgokról (Istenről, halálról, szerelemről és más démonokról) beszéljen, erősen, határozottan és megrendítően. Szerinte sincs színház erős gesztusok, az alapkérdések bátor felvetése nélkül.

Ingyenélők

G. A.: Lehet, hogy az Ingyenélők története 1880-ban éles társadalomkritika volt, de ma nem az. Például azért nem, mert ma Magyarországon a rossz általában nem nyeri el méltó büntetését.

H. H. F.: ... ahogy a dualizmus korában üresen kongott, és könnyen vált hazugságok és korrupció álcájává a hazafias retorika, ugyanez igaz a rendszerváltás utáni nemzetieskedő gondolkodásra is – van tehát okulni valónk...

„Lényegtelen, hogy a színház egy másik kor hagyatéka. Csak az számít, hogy mi magunk mivé formáljuk. Lehet belőle emlékmű, melyet egy szoborparkban megcsodálhatunk, de lehet akár fontos menedék is, mely a belső szabadság iránti szomjunkat oltja és védelmezi.”



Eugenio Barba

Úszó sziget

Gondolatok a színházról – ötven év tükrében

Színházi látásmódomat és tevékenységemet sajátos és egyedi körülmények alakították. Az Odin Teatretet az oslói színművészeti iskolától eltanácsolt néhány fiatallal hoztam létre ötven éve, a hivatásos színházi világ teljes közönyétől kísérve. Arra kényszerültünk, hogy megteremtjük saját létjogosultságunkat, és kialakítsuk önálló színházi gondolkodásunkat. Szakmai különállásunk csak erősödött, amikor az Odin Teatretet átköltöttünk Norvégiából egy dán vidéki kisvárosba, Holstebroba.

Politikum és lázadás

Személyes okok is szerepet játszottak döntéseimben. A kívülállás szándéka keveredett azon meggyőződésemmel, hogy a színház nem más, mint művészeti tevékenység által megfogalmazott politikum és lázadás. Meg sem fordult a fejemben, hogy színészeim életük végéig velem dolgozzanak. Ez lehetetlen elvárás lenne a szakmánkban, ahol a kollégákkal és a közönséggel való kapcsolataink rövid életűek. Számomra a legfontosabb felismerés az volt, hogy mesterségünk az egyes kultúrákon átívelő világ, melyet mi, színházi emberek tartunk életben és teszünk értékessé, köszönhetően a valósággal kapcsolatos koherens és egyedi látásmódunknak.

Úgy gondolok erre a világra, mint egy úszó szigetektől álló szigetcsoportra. Mexikó történelmének egy rövid epizódja adta ehhez az ihletet, melyben férfiak és nők maguk mögött hagyták a biztonságos szárazföldet, hogy úszó szigeteken folytassák immár bizonytalan életüket. Hogy megteremtsek saját világukat, maréknyi sárból falvakat építettek ott, ahol lehetetlennek tűnt bármit is létrehozni vagy

megművelni: vizek sodrában. Olyan emberek voltak, akik személyes okokból, vagy külső körülmények folytán elzártságra és társadalmon kívüli létre voltak kárhoztatva, és mégis sikerült megvalósítaniuk egy alternatív társadalmi létformát.

Számomra ez a színház: úszó sziget, melynek ingoványos talaja kicsúszik a lábam alól, ha felhagyok művelésével. Azonban ez az a hely, ahol leküzdhetjük személyes korlátainkat, és ahol igazi találkozások jöhetnek létre.

Úgy érzem, hogy napjainkban a színház bármely formája valamilyen ősi megnyilvánulás. Ennek az archaikus művészetnek azonban van egy még régebbi indítéka: a belső készítés, hogy átlépve korlátait transzcendenssé váljék. Lényegtelen, hogy a színház egy másik kor hagyatéka. Csak az számít, hogy mi magunk mivé formáljuk. Lehet belőle emlékmű, melyet egy szoborparkban megcsodálhatunk, de lehet akár fontos menedék is, mely a belső szabadság iránti szomjunkat oltja és védelmezi.

Véd és körbezár

A színház nem pusztán esztétikai kérdés, hanem annál jóval több. Függetlenül a formai végeredménytől, sikerektől és a jól megérdemelt hírnévtől, a színház lényegét érintő kérdések ott vannak körülöttünk, személyes mindennapjainkban. A színház nem pusztán egy művészeti forma, de *a létezés és kölcsönhatás egyfajta megnyilvánulása*. Hagyomány és a hagyomány felfedezése.

A színházat nem lehet csupán az előadásra egyszerűsíteni. A mesterségbeli tudás, precizitás, a felfedezés öröme mind nem elég, sem a

A VILÁGRA NYITOTTAN

13 ország 20 társulata vett részt a II. Madách Nemzetközi Színházi Találkozón 2015. április

14. és 28. között a Nemzeti Színházban.

Összeállításunkban Eugenio Barba esszéje mellett interjút olvashatnak Toni Servillóval és Matthias Langhoffal, bemutatjuk hazai és külföldi színházi szakemberek véleményét, gondolatait. És betekintést adunk a Burgtheater budapesti színházi botrányának ausztriai hátterébe is.



The Cronic Life – az Odin Teatret előadásának egyik jelenete volt látható a MITEM plakátján is | fotó: Tommy Bay

kötelességtudat és a társakkal való közös munka, sem a jóleső felismerés, vagy bizonyosság, hogy hatással vagyunk a nézőre. Mindez együtt jelenti a színházat, azt a művészeti közeget, ahol egy társulat egységben törekszik egy közös cél felé. Ez egy különleges lakhely, amely védelmet nyújt, de egyben fal is, mely körbezár.

Érdemes a színházban élni, tevékenykedni, mert itt lehetőségünk van a korlátok leküzdésére. Példaként említhetem az előadás jelenidejűsége, illetve az előadott történet múltidejű befejezettsége közötti antagonizmust, vagy azon ellentmondásokat, melyek ott feszülnek szándékaink és cselekvéseink, színész és néző, önmagunk és saját árnyékunk között.

Egy színház, egy társulat addig marad életben, amíg meg tudja őrizni saját korával szembeni különállását. Ez egyfajta lázadás, mely azt jelenti, hogy folyamatosan, időről-időre újraálmodjuk a színházat, ügyelve arra, hogy ez az álom ne váljon önnön szobrává.

Egyesülő két magány

A lehetőség, hogy hűségesek maradjunk gyökereinkhez, álmainkhoz és szándékainkhoz, melyeket vallottunk pályánk elején, együtt kell jár-

jon a változás képességével anélkül, hogy elveszítenénk önmagunkat. A változtatás az egyetlen lehetséges út ahhoz, hogy felismerjük megtagadhatatlan örökségünket, a változatlant, amelyet tegnapi énkünk örökít tovább a jelenleginek.

Majdhogynem megfoghatatlan, hogy mitől válik a színház transzcendenssé, azaz mitől is mutat túl önmagán, hiszen az a tartalom, amellyel külön-külön hozzájárulunk a színházi mesterséghez, egyénenként változó. Semmi köze a módszerekhez, a haszonelvűséghez és esztétikai kategóriákhoz. Napi próbáink, gyakorlásaink során egyre nagyobb tisztelettel vagyunk a kifejezhetetlen iránt, melyből előadás születik, ami szoros kötelékben egyesíti az egyéneket, és végül társadalmi cselekvéssé formálódik.

A mindennapos gyakorlás az, ami megszenteli az általunk létrehozott színházi illúziót. Az állandó szakmai gyakorlatok, türelem, lemondás, feszültség, kitartás és a megmaradáshoz szükséges erőfeszítés együttesen elvezetnek a megálmodott, ámde törekeny térhez és pillanathoz: amikor a színész szembesül a publikummal.

Majd' minden este szemtanúja vagyok, ahogy színészeim átnyúlnak a nézőtérre várakozó ismeretlen világ felé. Néha úgy látom őket, színészt és nézőt, amint szinte lábujjhegyen, kölcsönös támaszként segítik egymást. Érzem, ahogy színészeim egy szinte test-test elleni jelenlét kellős közepébe repítenek, ahol két idegen test – színész és közönség – rövid ideig egy titkos és akaratlan ölelésben egyesül.

Számomra ez a színház, de átérzem a képzelet szentségét is, mely egyesíti e két magányt.

Fordította: KERNÁCS PÉTER



„NEM HAGYOM MAGUKRA A SZÍNÉSZEKET”

Toni Servillo a testvéri cinkosságról, és hogy nők nélkül a színházak bezárhatnának

Toni Servillo igazi sztár – allűrök nélkül. Az interjúra pontosan és mosolyogva érkezik. Kezében szivaracsonk. Mindenkihez van egy kedves szava. Kiknek szól ma a színház? Miért jobb ma színésznek lenni Kelet-Európában, mint Olaszországban? Van-e azonosság színész és szerepe között? Ezekről faggatjuk az Oscar-díjas A nagy szépség főszereplőjét, aki a MITEM-en vendégszereplő Belső hangok rendezője és főszereplője.

Olaszországban nincs már olyan státusza a színészeknek, mint Kelet-Európában, mondta egy interjúban. Miért gondolja így?

– Olaszországban a színész ma már nem képviseli azt, amit például Moszkvában, ahol a mai napig „népművészként” tekintenek rá. Én küzdök azért, hogy visszanyerjék a színészek azt a rangot, amivel korábban illették őket. Szeretném, ha mindenki megértené, hogy mi, színházi emberek ugyanolyan odaadással dolgozunk, mint a kézművesek. A közhiedelemmel ellentétben mi nem a sikert hajhászunk, hanem szeretnénk, ha a színház mindenki számára élvezhető, érthető, elérhető szórakozást jelentene. A siker csak a végkifejlete mindennek.

Kiknek szól ma a színház?

– Lehetőség szerint mindenkinek. De az is biztos, hogy ha Olaszországban a nők nem vennének színházjegyet, a színházak bezárhatnának. Ők azok, akik a legérzékenyebbek és a legfogékonyabbak a kultúra iránt. Ahogyan az irodalom, úgy a színház is elsősorban a nők kulturális feltöltődése.

Ez feltétel, amikor megrendez egy darabot?

– Először keresek egy szerzőt, akinek körvonalazható, saját dramaturgiai világa van, majd választok tőle egy olyan darabot, amely a színpadra vitel szempontjából számomra a legegyszerűbb. Leginkább az

érdekel, hogy az írónak milyen elképzelése van a műről, ezt szeretném minél világosabbá tenni a néző számára. A színész feladata a legfontosabb, ő közvetíti a szerző és az előadás mondanivalóját a nézőhöz. A munkafolyamat során a kísérletezés kevésbé érdekel, mint az, hogy mire a bemutatóig eljutunk, mit kell jobban csinálnunk az érthetőség jegyében.

Negyvenéves kora után kezdett filmekben játszani. Tudatosan, vagy véletlenül alakult így a karrierje?

– Amikor elkezdtem színészzel foglalkozni, nem gondoltam, hogy valaha eljutok a filmes szereplésig. Bár a mozit gyerekkorom óta szenvedélyesen szerettem, mindig abban hittem, hogy a színház az igazi munkateremem. Egész fiatalon alapítottam meg a Teatri Unitit, ami mindig mindennek előtt volt. Nincs ügynököm és sosem jártam castingokra. A színpadi munka mellett a társulattal egyszer csak független filmek gyártásával is elkezdtünk foglalkozni – így indult a filmes pályafutásom. Mindig a saját fejünk után mentünk, így sosem kellett a producerek elvárásainak megfelelnünk, s ma is olyan filmeket készíthetünk, amelyek teljes egészében a mi gondolatainkat tükrözik.

Hogyan változott meg az élete azóta, hogy világhírű lett?

– Az egyértelmű, hogy sokkal ismertebb és népszerűbb lettem. De ez nem jelenti azt, hogy a filmes munkák miatt kevesebb színházi fel-



Toni Servillo

olasz színész, rendező, 1959-ben született a dél-olaszországi Afragolában.

Első színtársulatát, a Teatro Studiót tizennyolc évesen alapította Casertában, ahol ma is él. 1987-ben Nápolyban többekkel megalapították a Teatri Unitit, melynek a mai napig vezetője. A 90-es évek végén operarendezőként is bemutatkozott. Filmekben csak negyvenéves kora után tűnt fel.

Magyarországon nemrég a *Vivá la Libertá*ban és *A nagy szépség*ben láhattuk. Utóbbi megkapta a legjobb idegen nyelvű filmnek járó Oscar-díjat. Gyakran osztanak rá magányos hős karaktert. Többször játszott Paolo Sorrentino filmjeiben. Feleségével, Manuela La Manna színésznővel két gyermeket nevelnek.



lépést vállalom. Ezt az ismertséget fel tudom használni a társulatom népszerűsítésére is. Nincsenek sztárellőrjeim, nem pózoló – ha erre gondol.

Rengeteg, egymástól merőben eltérő szerepet eljátszott. Amikor felépít egy karaktert, a személyes tapasztalat dominál, vagy a gyűjtőmunka?

– Nem tartozom azokhoz, akik folyamatosan dokumentálják magukat, de ettől függetlenül minden egyes felkészülés egy önismereti tréning is egyben. Az európai színészek munkáját főleg a képzelőerő és az intuíció jellemzi, így az enyémét is. S közben törekszem arra, hogy ne nyomasszon az önmegfigyelés.

Volt olyan szerepe, amire azt mondta, „ez én vagyok”?

– Soha nem volt. Általában több tervet készítek egy-egy karakterre, s ezek közül választom ki a számomra legmegfelelőbb figurát. Azok a színészek, akik azt mondják egy szerepre, „ez én vagyok”, nagyon naivak. És ez a nézőkre is igaz: félrevezető a színészt a szerepeivel azonosítani.

Az öccse, Peppe Servillo népszerű zenész Olaszországban, a *Belső hangok*ban pedig együtt egy testvérpárt alakítanak. Ön vette rá a színészetre, vagy ő szeretett volna játszani a társulatban?

– Peppét nem kellett meggyőzni. Amikor a zenekarával koncertezik, a színpadi jelenléte akkor is erősen teátrális. A *Belső hangok* kapcsán kérdeztem meg őt először, volna-e kedve játszani az előadásban. Úgy gondoltam, érdekes lesz, ha két testvért egy igazi testvérpár alakít.

Jó testvérek?

– Nagy szeretet van közöttünk, olyanok vagyunk, mint két cinkostárs. Soha nem rivalizáltunk egymással.

A *Belső hangok*ban a néző csak a szövegre tud támaszkodni, zenét a jelenetek között sem használnak. Ez koncepció volt, vagy később jöttek rá, hogy felesleges?

– A zene mellőzése alapelv az előadásainkban, hiszen a csöndek alatt így több idő jut a gondolkodásra. Az a tapasztalatom, hogy amikor egy prózai darabban zenét alkalmaznak, az azért van, mert nem tudnak jobbat kitalálni, amikor éppen semmi mondanivalójuk sincsen az alkotóknak.

A Teatri Uniti nemsokára harmincéves. Mennyiben változott a társulat a megalakulása óta?

– A társulat magja ugyanaz, mint az alapításkor. Ez nemcsak a túlélésnek, de a társulat erejének is a titka. Az érettség fázisába érkeztünk. Emellett nagyon sok fiatal csatlakozik hozzánk, akik pályájuk elején járnak – színészek és rendezők egyaránt –, és vannak közöttük olyanok is, akik korábban az asszisztenseim voltak.

Két év alatt közel 350-szer játszották a *Belső hangokat*. Egy turné közben van idejük más előadásban is részt venni, esetleg filmet forgatni?

– Az utóbbi két évben a *Belső hangok* töltötte ki az életünket – előbb országos, majd nemzetközi turnén mutattuk be. Közben nehéz lett volna mással is foglalkozni, de azért sikerült két film előkészítésében is részt vennem, melyeket nyáron kezdünk el forgatni. 2017-re pedig szeretnék egy újabb darabot rendezni, most erre is kiterjednek a gondolataim. A *Belső hangok*nak egyébként Budapesten a Nemzeti Színház fesztiválján volt az utolsó előtti előadása, Varsóban fejezi be pályafutását a darab.

Hogyan engednek el egy produkciót, amely ennyire beépül az életükbe?

– Rossz érzéssel. A MITEM-en is zajos sikerünk volt, alig bírtunk lejönni a színpadról a taps után. Egy ilyen turné alatt összeszokik a társaság. De ennél a mennyiségnél annak is megvan a veszélye, hogy elkezdünk belefásulni egy bizonyos produkcióba. Olyan ez, mint amikor jó vörösbort iszogatunk – időben kell abbahagyni.

A fásultságnak egyelőre nincs nyoma.

– Nincs, mert nem hagyom magukra a színészeket. Amellett, hogy megrendeztem a darabot, ott vagyok velük a színpadon. Ugyanúgy dolgozom, mint egy karmester a zenekar élén, folyamatosan frissen tartva így a társulatot.

MAROSI VIKTOR

| fotó: Eöri Szabó Zsolt



Horkay Hörcher Ferenc

„Prospero megint csodát művelt”

Szerelem, agitprop és színpadi varázslat – MITEM 2015

Egy színházi találkozóról nem lehet hiteles képet nyújtani, ha nem látta az ember a darabok többségét, nem lélegzett együtt színésszel és közönséggel, nem szorongta együtt a többiekkel az éjszakába nyúló közönségtalálkozókat. A jelen sorok írója érdeklődő kívülállóként pusztán négy előadást nézhetett végig rövid néhány nap alatt, ezért saját ízlésének és a vakszerencsének kiszolgáltatott szubjektív metszetét kínálja alább egy kifejezetten izgalmas és szakmailag is rendkívül igényes nemzetközi szakmai találkozóknak.

„irigykedve és drukkolva”

Az első estém „a francia színház új fenegyereke”, Thomas Jolly rendezésében bemutatott *Arlequin, avagy a szerelem által pallérozva* szereplőivel hozott össze. Választásom egyszerű volt: a felvilágosodás esztétikájának professzionális rajongójaként Marivaux-t és korát nagyon szeretem, de bizony, messze nem ilyen előadásra számítottam. Fiatalok, majdhogynem gyerekek adták elő a darabot, ami korszerű volt és látványos, pergő dramaturgiával és meglepő színházi effektusokkal dolgozott, minden érzékünket megdolgoztató, mégis, itt-ott a (színi) iskolai színjátszásra emlékeztetett. Persze ha szerelemről van szó, ez nem biztos, hogy baj. Hisz kinek az ügye a téma, ha nem a fiataloké, a világra nyitott, őszinteséget követelő és megalkuvást nem ismerő korosztályé. Mi idősebbek csak irigykedve és drukkolva nézhetjük tévelygéseiket és bátor, időnként vakmerő lázadásait, küzdelmüket az egyetlenért.

Az előadás címszereplője Arlequin, a bohóc. Az itáliai reneszánsz commedia dell'arte hőse volt ő, akit aztán átvállalt a 18. századi francia színház is, gondoljunk Watteau feledhetetlen figuráira. Marivaux fiatalabb pályatársa, Marmontel így jellemzi alakját: „Jelleme egyveleg

a tudatlanságból, egyszerűségből, ügyességből és bájból. Nem anyyira teljesen kifejlett ember, mint inkább nagy gyerek... egy gyerek könnyedségével sír... bánata éppoly mulatságos, mint az öröme...” Harlekinnek ezt a sírással kísért eksztatikus szerelmi révületét egészen váratlan módon tudja megjeleníteni a la Piccola Familia „rockos, költői előadása”. Erősségeik a csapatjáték, az éneknek és a táncnak az összekapcsolása, a főként drapériákat használó díszletekkel való okos bánni tudás, és legszembetűnőbben a színpadi térbe belógatott kicsi fényforrások hintázásának sajátos szerelmi fényírása. Ja, és nem utolsó sorban, a francia nyelvű költői varázsa.

Orosz-osztrák-magyar abszurd

A következő előadáson nyert benyomásaimat meghatározta a Burgtheater társulatának döntése, hogy az általuk bemutatott *A sirály* tapsrendje során, tehát az összes szereplővel a színpadon (bocsánat, egy szereplő látványosan távozott) egyikük felolvasson egy politikai proklamációt, amely a mai magyarországi politikai helyzettel kapcsolatos aggodalmaikat és tiltakozásukat fejezi ki. A dolog azért válik színházilag is értelmezhetővé, mert a Csehov-előadás maga is fontos témájának tekinteti színház és politika (vagy csak társadalom?) viszonyát. Amire csak ráerősít az az egyébként feledésre ítélt produkció legjobban sikerült rendezési megoldása, hogy a színészek elvegyültek a közönség között, ezáltal összekeverve a darab cselekménye szerinti előadás magának a Csehov-előadásnak a szálával. Vagyis a vendégrendező, Jan Bosse lebontotta a kukucskáló színház választófalát, s összemosta a színpad világát a valósággal.

Igaz, hogy a darabindító megoldás nem nagyon tér vissza a darab során, ám így, a záró demonstrációval, reflektálatlanul bár, de keretessé



Arlequin, avagy a szerelem által pallérozva | fotó: Arnaud Bertereau

válí a színjáték. A felolvasás – hisz színpadon vagyunk, az eredeti jelmezekben – nem is a Burgtheater társulatáé, hanem még mindig az elvesztett orosz művész-értelmiségé, Csehov darabjából. Ily módon teszi maga a darab ironikussá a politikai tiltakozás gesztusát, amit tovább árnyalt az a Csehov születését alig több mint egy évtizeddel megelőző korabeli történelmi névsor, amely az aradi tizenhármakat idézte fel a felolvasás során a kivetítőkön, a vendéglátók „művészi kontribúciójaként”. Így vált a kisiklott színpadi est, sok tekintetben akaratlanul, valóban tanulságos, orosz-osztrák-magyar színpadi abszurdá.

Fergeteges

Világhírű színész rendezését láthatta a Nemzeti Színház kiválasztott közönsége a harmadik, általam látott estén: Toni Servillo, *A nagy szépség* Oscar-díjas film szereplője rendezett egy izgalmas darabot. Az előadás Milánó, Róma, Nápoly színházi világát is összeköti, de valójában a színész szülőhelyét és gyermekkorát idézi, Nápolynak állít emlékművet. A kissé morbid, de nagy lélekkel előadott történet szerzője a színész-rendező-író Eduardo de Filippo, aki a 20. század tipikus kiscsemberi történeteit dél-olasz felhangokkal árnyalja, s sajátos népszínházában a burleszket ötvözi a drámaival és a költőivel.

Servillo rendezése egyértelműen a színészelődnek állít emléket, ám nem egyszerű replika. Bár kétségkívül sikerrel idézi fel a hatvanas évek nápolyi hétköznapjait, letisztult eszköztelensége révén képes a nézői figyelmet az ábrázolt jellemek fogyatékoságaira, az emberi világ esetlegességeire és esendőségeire irányítani. Fergetegeset alakít maga a rendező is, de talán még szembeötlőbb fiútestvére, Peppe Servillo tehetsége, karakterszínészként. A darab egyetlen jelentős fogyatékosága az, hogy nagymértékben támaszkodik az olasz nyelvre, így fesztiváldarabként kevésbé élvezetes, bár persze így is érzékelhető szívmengetően emberközeli színházi beszédmódja.

Túlművészkedés nélkül

Stílszerű, hogy a fesztivál előadásai közül utolsóként a bukarestiek *Viharját* láttam, a bolgár vendégrendező, Alexander Morfov színpadra állításában. Shakespeare talán utolsó színpadi műve ez, így mindig is kiemelt figyelemben részesült. Bravúros előadásban volt részem, mely nem próbálja túlművészkedni a dolgot, hanem egyszerűen csak örömmel és invenciózusan él a színpadi játék mindenféle lehetőségével. A rendezőt és a színészeket is szűk korlátok közé zárja a díszlet, amely egy hajót és/vagy szigetet ábrázol, amelyet körülvesz a tenger (Nikola Toromanov díszlettervező kiváló ötlete). A fedélzet színpaddá válí a színpadon, s lehetővé teszi a darab önértelmező gesztusainak felszínre hozását, alapos kihasználását. Ily módon az előadás valójában a színház metaforájaként tekint az előadott műre, Prospero pedig ismét Shakespeare, a varázsló, aki a színpadon minden csodára képes. Nem csoda, ha vastappsal jutalmazta a közönség a Prosperót alakító neves színész-politikus, Ion Caramitru alakítását, aki utolsó monológjában a magyar közönség számára is érzékelhető módon tud színpadi pillanatot teremteni.

Ám az előadás igazi érdeme a színészek szakmaszeretete: a társulat láthatóan élvezettel használja ki a rendező által biztosított remek lehetőségeket, s szemet-fület gyönyörködtető módon élvezi a nem túl rövid előadás minden színpadon töltött percét. Különösen kiemelkedik a sorból az Arielt és Calibant alakító két színész, Istvan Teglas és Mihai Călin alakítása.

Összességében? Egy francia, egy osztrák, egy olasz és egy román színházi est. Sok tehetséges fiatal és néhány nagy öreg vagy befutott sztár. Ismert szerzők nagy művei mellett egy-egy ismeretlen alkotás. Többségében sikeres, időnként kimagasló produkciók – végül a Burgtheater sajátos performansa is érdekessé vált, ha nem is az alkotói szándék szerint, de tanulságosan. Prospero megint csodát művelt.

Kíváncsiság, kitekintés, az összevetés lehetősége – szakmai és nézői szempontból. A magyar színházi szakma professzionális művelőit, illetve a fiatal generáció tagjait kérdeztük: ők miként látták a MITEM-et.

KONTEXTUSTEREMTÉS

Amikor 1992-ben megalapítottuk a Kolibri Színházat, nyitó fesztiválunkra – még az első bemutatónk előtt – vidéki és külföldi társulatokat hívtunk, hogy vonzó példákon keresztül mutassuk meg a pesti közönségnek és a szakmának, milyennek képzeljük a megszokottól eltérő, újfajta báb-, gyerek- és ifjúsági színházat.

Ezt a kontextusteremtő gesztust érzem a Nemzeti Színház által szervezett MITEM programját látva. A Vidnyánszky Attila előadásaival rokon stílusjegyeket felmutató produkciók kitágítják színházi horizontunkat, sok ország neves rendezőinek munkáin keresztül jól megfigyelhetjük az eltérő és a közös vonásokat. Láthatjuk, mennyire elterjedt Európában és világszerte az a színházi nyelv, amely a Nemzeti Színház új bemutatóit is jellemzi.

Rám a francia *Arlequin* hatott, nemcsak scenikai megoldásaival, de a színészek intenzív szerepformálásával is. A kijeji *Kutyaház* nagyon kényes témához nyúlt: különleges térformálással a nézők számára is átélhetővé tették a ketreclét valóságának külső megfigyelését, és a nézőtér áthelyezésével a belső átélést is. Az előadás kerülte a dokumentatív elemeket, a magas színvonalon elénekelt-eljátszott oratórium általánosságban szólt a kiszolgáltatottságról, formailag és lelkileg ragadta meg a témát, mégis kevésbé volt számomra felkavaró.



Novák János
igazgató,
Kolibri Színház

Viktor Rizsakov egy Faulkner-regény nyomán a moszkvai Művész Színház stúdiójába járó tanítványainak rendezett előadást – egy nagy formátumú művész fontos munkáját láttam, egy sajátos színházi nyelv egyik legkiválóbb mesterének alkotását. A fiatalok egytől egyig jól beszélik Rizsakov színházi nyelvét, nagy intenzitással játszottak, ám az átlelkesültség ezúttal mégsem ragadott magával...

HÁZHÓZ JÖN AZ ÉLMÉNY

Ahogy a tudományban, a művészetben is fontos tudni, hol tartanak a kortársak. Melyek az aktuális gondolkozásmódok, nyelvek, kifejezési formák. A fesztiválok viszonyítási pontként szolgálnak, kilátást adnak a világra úgy, hogy házhoz jön az élmény. Azt gondolom, ha elhozunk hozzánk tucatnyinál is több jelentős külföldi előadást, egy szakembernek igyekeznie kell úgy összeállítani az életrendjét, hogy minél többet láthasson közülük.

Hogy mit emelnék ki a sok produkcióból? A hamburgi *A Karamazov testvérek*, amely jellemzően szövegcentrikus előadás volt, ám a látványvilága közel állt a költői színházhoz. Nagyon szerettem a francia *Arlequin* – Thomas Jolly rendező szemtelen játékossággal keverte a commedia dell'artét, a street artot és a melodramát. Tetszett a játék öröme, elfogadtam a bombasztikus effekteket. Szép volt az életnagyságú bábokkal előadott lengyel *Fehér házasság*.

A MITEM-nek kitapintható ízlésbeli irányultsága van, ezt már tavaly is érzékeltem. Döntően – és fontos, hogy nem kizárólagosan – a költői, mágikus, látomásos színház képviselőit hívják meg. Ennek tudatában kell szemlélődni, kialakítani mindenkinek az álláspontját. Nyilván, ha én szerveznék fesztivált, nekem is meglennének

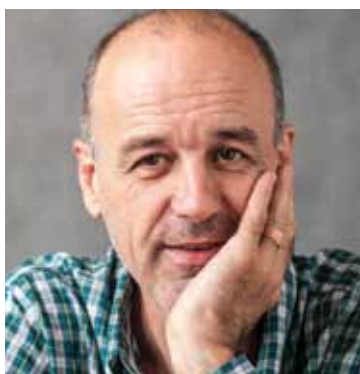


Dér András
rendező

a saját válogatási szempontjaim, hiszen tengernyi kínálatból lehet meríteni. A tavalyi fesztivált a szláv országok dominálták, az idei összeállítás sokszínűbb lett. A MITEM középpontjában a művészet áll önmagában, szerencsére nem osztanak díjakat, magam egyre kevésbé szeretem a versenyeket.



VIRTUÁLIS UTAZÁS



Seress Zoltán
színész

Minden nagyobb, kulturális erőt képviselő város szerencsés, ha meg tud rendezni egy olyan nemzetközi színházi fesztivált, mint a MITEM. Ha megvan rá a pénzügyi fedezete, meg is kell tennie. S ha már megszületett egy fesztivál, a rendszeresség a legfontosabb: a mindenkor kultúrpolitika felelőssége és kötelessége, hogy évekre biztosítsa a támogatást egy efféle eseménysorozathoz.

Egy ilyen találkozó, amely bemutatja, mi látható jelenleg Európában, hol tartanak a különböző országok színházai, olyan, mint egy virtuális utazás a nézőknek és a szakembereknek. A leendő színészeknek, dramaturgoknak, rendezőknek – a jövő színházcsinálóinak – egyenesen kötelezővé tenném a fesztiválok látogatását, hiszen rengeteg új, inspiráló élménnyel találkozhatnak.

Kíváncsi voltam a már ismert, és az általam eddig fel nem fedezett alkotókra is. Legerősebben a hamburgi *A Karamazov testvérek* hatott rám. Erős produkciót hozott Eugenio Barba is, ám neki ismertem már korábban a stílusjegyeit. Megérintett a kijevitől a *Kutyabáz*, kedvelem Vlad Troitskij munkáit, dolgoztunk együtt a Bárka Színházban. Kevésbé érintett meg a bukarestiektől *A vihar*, de úgy láttam, a közönség tetszését elnyerte a könynyed hangvétel. És ez az igazi kérdés: a közönségnek hogyan tetszettek az előadások? Törekedni kell arra, hogy egy nemzetközi fesztivál ne maradjon belterjes, azt kell megcélozni, hogy igazi eseménnyé, ünneppé, sőt, trendivé váljon. Minél szélesebb közönségréteget kell megnyernie a MITEM-nek, amihez a minőségi előadásokon túl szükség van a szakma figyelmére és a kritika támogatására is.

Más világok

Ács Eszter – Kaposvári Egyetem Művészeti Kar, színész szak, III. évfolyam



Könnyen beleesünk abba a hibába, hogy azt gondoljuk, csak az létezik, ami „karnyújtásnyira” van tőlünk. Ezért volt csoda látni, hogy a külföldi társulatok mindegyike mennyire más és más világokat hozott el nekünk. Azok a produkciók voltak meghatározóak számomra, amelyek közben el tudtam feledkezni magamról – ilyen volt Matthias Langhoff *Apolló mozija* és a Zsótér Sándor által rendezett *Brand*. Nagyon tetszett a moszkvai Művészszínház stúdiójából érkezett *Faulkner. Csend*, de velük elfogultt vagyok: a társulattal már több nyáron is dolgoztunk együtt a kaposvári nemzetközi színházi workshop keretében. A MITEM alatt részt vehettem Alekszej Levinszkij kurzusán, amelyen az egyik nagy orosz mester, Meyerhold biomechanikai módszerét ismertem meg.

Lényegi bázis

Sardar Tagirovsky – Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem, színházrendező szak, III. évfolyam



A világon van egy másfajta színházi áramlás, amely jobban gazdagít, mint az aktualizáló színház, mert erősebb benne az absztrakció, és nagyobb lehetőséget biztosít a fantáziának. Véleményem szerint erre érdemes figyelni, ezt érdemes kutatni. Olyan impulzusokat adhat különböző felfogások megismerése, amelyekre máshol nincs alkalom, csak egy nemzetközi fesztiválon.

A MITEM-re rengetegen eljöttek a színházi szférából, de sokan távol is maradtak. Töprengek, vajon miért nem érdekli az egész szakmát, a színházat tanuló fiatalokat például Eugenio Barba munkássága vagy Alekszej Levinszkij jelenléte, aki bizonyos értelemben Meyerhold szellemi tanítványa, aki pedig Sztanyiszlavszkijtől tanult. Tavaly Anatolij Vasziljev, a nagy európai mesterek egyike tartott nyílt napot a Madách Találkozón, és sajnálattal láttam, hogy ez sok mindenkinek nem volt fontos. A MITEM „lényegi bázis” ma Magyarországon – itt kell lenni!

A találkozás gazdagít

Sándor Júlia – Színház- és Filmművészeti Egyetem, dramaturg szak, II. évfolyam



Egy nemzetközi színházi találkozó remek lehetőség, hogy lássam, hogyan gondolkodnak, dolgoznak más, a miénktől eltérő kontextusban mások, és alkalom, hogy eltanuljam tőlük, amit érdemesnek tartok. Dramaturghallgatóként feladatommak is tartom, hogy minél több színházi megközelítést, alkotói munkásságot megismerjek, és az, hogy Budapesten találkozhatok külföldi előadásokkal, köztük olyan jelentősnek tartott alkotók munkáival is, akikről egyébként csak olvashatnék, mindenképpen hasznos tapasztalat és izgalmas élmény. Matthias Langhoff *Apolló moziját*, az Odin Teatret *The Chronic Life* című előadását, Emma Dantétól a *Verso Medea*t emelném ki. Viktor Rizsakov Faulkner-adaptációjának csendjei és hadarásai egy számomra teljesen új befogadói élményt adtak. Leendő dramaturgként tanulságos volt látni, miként vihető színpadra akár egy olyan bonyolult szerkesztésű regény is, mint *A hang és a téboly*.

Az összeállítást készítette: CSICSÉLY ZOLTÁN

Ez történt...

A Nemzeti Színház 2014-ben meghívta a Burgtheater az első Madách Nemzetközi Színházi Találkozójára (MITEM), ám az akkori igazgató (akit nem sokkal később gazdasági bűncselekmények vádjával leváltottak) ezt politikai indokokkal visszautasította. A következő igazgató az idei MITEM-re elfogadta a meghívást, ám utólag a hamburgi Thalia Színházzal közösen feltételezt szabott: csak akkor játszanak, ha előtte Vidnyánszky Attila, a Nemzeti Színház igazgatója részt vesz egy nyilvános vitán a budapesti Goethe Intézetben. Ezen Vidnyánszky mellett Karin Bergmann bécsi, Joachim Lux hamburgi intendáns és Matthias Langhoff rendező is részt vett. Ezek után Karin Bergmann és a bécsi előadás rendezője, Jan Bosse is lemondta előre egyeztetett részvételét a MITEM-en, a Burg-színház pedig a taps közben felolvastak egy politikai proklamációt: aggódnak Magyarorszáért, amely letért az európai szellem és a demokrácia útjáról. A Nemzeti Színház az osztrákok politikai akciója közben – válaszként – kivetítette az aradi tizenhármak névsorát, majd Vidnyánszky átadta a társulatnak a Nemzeti és a MITEM emléklapoktjét. (Lásd erről részletes beszámolókat: *A vitakultúra tanulságai*, II. évfolyam, 8. szám)



KÍNOS ÉS NEVETSÉGES

Andreas Unterberger az osztrák kulturális élet pártbefolyásáról és opportunizmusáról

„Rossz helyen történt, és tartalmát tekintve nevetséges” – írta vitriolos blogbejegyzésében Andreas Unterberger a Burgtheater budapesti politikai akciójával kapcsolatban. Az egyik legtekintélyesebb osztrák napilap, a Die Presse egykori főszerkesztőjét, aki ma egy 300 ezres olvasótáborral rendelkező politikai-közéleti blog szerzője, az eset tágabb összefüggéseiről, ausztriai háttéréről kérdeztük.



– Nagyon veszélyes, amikor művészek – népszerűségükkel és ismertséggel visszaélve – politikai kérdésekben nyilatkoznak. A történelemből számos riasztó példa ismert, amikor művészek a kommunis-ták vagy a náci ideológiai lözúgait szajkózták – mondja Andreas Unterberger. A neves újságíró természetesen nem a véleménynyilvánítás szabadságát kérdőjelezi meg, hanem az ahhoz szükséges felelősséget hiányolja a Burg akciója esetében is. Ráadásul rendkívül kínosnak tartja, hogy az osztrákok efféle kioktatásban részesítik a magyarokat, hiszen „kétségtelenül igaz, hogy a magyar kormány színház- és egyéb igazgatókat pártpolitikai alapon nevez ki. De pontosan ugyanez törté-nik Ausztriában is” – olvasható a blogban.

– Ausztriában az állami fenntartású kulturális intézmények az SPÖ (Osztrák Szociáldemokrata Párt) kezében vannak – mondja Unterberger arra utalva, hogy a 2000 és 2006 közötti fekete-kék koalíciót, vagyis az ÖVP (Osztrák Néppárt) és az FPÖ (Osztrák Szabadságpárt) kormányzását leszámítva az SPÖ mindig hatalomban volt, és kulturális téren évtizedek óta teljes a befolyása.

– Az intendánsok, igazgatók és egyéb vezetők persze csak ritkán párttagok, ám a posztokról szóló döntések mind politikai színezetűek. Ausztriában is vannak pályázatbíráló bizottságok, amelyeket a miniszter úgy állít össze, hogy aligha lehet kérdéses a végeredmény.

Unterberger állítja: a kulturális életben elkesperző opportunizmus uralkodik Ausztriában, minden az SPÖ által felügyelt kulturális szub-

venciók megszerzésére irányul, ezért a háttérben mindig kimutatható a pártpolitikai színezetű igazodás és befolyásolás. Egy személyes élményét is említi: rövid ideig tagja volt az egyik bécsi színház alapítványi vezetésének, ám hamar kiderült, hogy ott a szocialisták mellett a szabadkőművesek szava érvényesül, amihez nem óhajtott asszisztálni.

A Burgtheater és a Nemzeti Színház konfliktusai még 2013-ban kezdődtek, amikor Matthias Hartmann, a Burg előző igazgatója elutasította a Nemzeti Színház meghívását az első MITEM-re, mondván: nem engedheti meg, hogy egy antidemokratikus ország őt és a társulatot politikai célokra felhasználja. Nem sokkal később súlyos gazdasági visszaélések miatt rövid úton leváltották Hartmant, aki-nek a megítélésével kapcsolatban Unterberger hangsúlyozza: bár a perek még folynak, az biztos, hogy a színházi életben olyan „gazdasági megoldásokat” alkalmaztak a Burgban is, amelyek felett a politika évtizedeken keresztül szemet hunyt. Hartmann átlépett egy határt, ez lett a veszte.

S hogy mi van annak a háttérében, hogy az osztrák Nemzeti Színház, vagyis a Burgtheater társulata ilyen kitüntetett politikai akcióra ragadtatta magát Budapesten?

– Az osztrák médiumokban és a kulturális életben Magyarország megítélése nagyon rossz. Ezt a képet döntően azok a magyar emigránsok alakítják, akik az Orbán-kormány alatt nem kapnak elegendő megbízást, vagy mély politikai ellenszenvet táplálnak a jelenlegi rezsimmel



szemben. Az ORF (osztrák állami közszolgálati műsorszolgáltató – *a szerk.*) is az SPÖ felügyelete alatt áll, itt is minden fontos posztot ők töltenek be évtizedek óta, ellenzékiek és függetlenek schol sincsenek pozícióban. A politikai műsoroknak nem az objektivitásra törekvés az erősségük – fogalmaz az egykori főszerkesztő.

A jogász végzettségű Unterberger szerint Magyarország kioktatása méltánytalan, hiszen Ausztriában évtizedes demokratikus deficitiek vannak.

– Az alkotmánybíróság és a legfelsőbb bíróság összetétele ötven éve az SPÖ és az ÖVP kezében van. A legutóbbi választásokon a sok távolmaradó mellett 52 százalékot kapott a vörös-fekete koalíció, ennek ellenére egyetlen ellenzéki vagy független szakember nincs ezekben a testületekben – hoz példát Unterberger, aki szerint mindezek fényében nem életszerű azt állítani: Ausztria demokrácia, ezzel szemben Magyarország nem.

– Hangulatkeltés folyik. Magyarország – számos vitatható lépésével együtt – normális európai ország, minden egyéb képmutatás – szögezi le.

Briliánsnak nevezte, hogy a Burgtheater proklamációjára válaszul a Nemzeti Színház az aradi vártanúk névsorát vetítette ki. Magyarázata egyszerű: aki illetlenül viselkedik vendégségben, ne csodálkozzon, ha kemény kritikát kap. Elszomorítónak látja Unterberger, hogy Ausztriában manapság alig valakit érdekel az évszázados közös múlt, például az, hogy a fiatal Ferenc József az orosz cárral összefogva véres megtorlással tiporta el a magyarok szabadságharcát 1849-ben.

– Ennél nagyobb gond, hogy ma alig van együttműködés Ausztria és Magyarország között. A gazdasági kapcsolatok az osztrák tulajdonú bankok és kereskedelmi láncok, az ausztriai gazdák magyarországi zsebszerződése ellen tett magyar kormányzati lépések miatt mélyponton vannak. A nemzeti elkötelezettségű néppárti Wolfgang Schüsselnek, aki 2000 táján volt kancellár, jó kapcsolatai voltak Orbán Viktorral és az akkori szlovák miniszterelnökkel, Mikuláš Dzurindával. Akkoriban volt kooperáció a három történetileg rokon ország között, ma ilyenről sajnos nem beszélhetünk.

az összeállítást készítette: KORNIA ISTVÁN

A cikkben hivatkozott blogbejegyzés:

Andreas Unterberger: *Burgtheater: utazó üvegház*. (<http://www.andreas-unterberger.at/2015/04/doppelte-blamage-fuer-oesterreichisches-oberlehrergetue/?s=burgtheater>)

EGY VITA MARGÓJÁRA

Borzasztóan érezte magát Matthias Langhoff azon a vitán, amely a MITEM előtt a budapesti Goethe Intézetben zajlott. Európa egyik legjelentősebb színházi alkotója Langhoff, aki a Nemzeti Magazinak nyilatkozva kifejtette: érti és egyetért Vidnyánszky Attila nemzeti színházi koncepciójával.



– Európa egysége csak akkor jöhet létre, ha megvalósul a valódi kulturális csere, és létrejön a kultúrák Európája – erősítette meg Matthias Langhoff a Goethe Intézetben kifejtett gondolatait, utalva Vidnyánszky Attila érveire, aki a nemzeti sokféleségekből épülő közös Európa szenvedélyes híve.

– Sétáltam egyet Budapesten, és azt láttam, hogy akárcsak Berlinben vagy Párizsban, itt sincs már más, csak kereskedelmi túlkínálat. Ha tisztességesen végiggondoljuk, hogy miben is élünk ma, be kell látnunk, hogy a pénzgazdaság minden életminőséget elpusztított, pontosabban minden életminőség csupán csak a gazdasági hasznosság tekintetében értelmezhető. Európa ma nem más, mint a névtelenségbe burkolózó nagyvárosok konglomerátuma, ezek uralkodnak egy közösnek mondott gondolat jegyében olyan országok felett, amelyek egyébként különbözőek. Csak gazdasági egység létezik, kulturális csere nincs, vagy az is csak az euró bázisán: mi adható el, és mi nem – fejtette ki Langhoff, akinek *Cinema Apollo* című előadásával nyílt meg a II. MITEM.

A bécsi Burgtheater és a hamburgi Thalia Theater által feltétlenül szabott vitát és az elhatárolódásokat Langhoff nevévésségesnek ítéli:

– Borzasztóan éreztem magam a beszélgetés intenciója miatt. Szerintem ugyanis az a helyes, ha a vendéglátó állít feltételt, hogy sor kerüljön egy efféle beszélgetésre, és nem a vendég. Nevetségessnek tartom elmagyarázni, hogy »nem bojkottálunk, hanem mégis fellépünk, holott egyébként nem volna szabad fellépnünk«. Az a pozíció is származhat, amelyből ilyen megalázó helyzetet teremtettek, és ahelyett, hogy valódi beszélgetés alakult volna ki, valakit (*Vidnyánszky Attilát – K.I.*) abba a helyzetbe kényszerítettek, hogy védekeznie kelljen, és olyasmi megvédésére kényszerítsenek, amit nem is kell megvédeni.

– Jó, hogy nagyon különbözően gondolkozunk arról, hogy mi is a színház értelme – hangsúlyozza Langhoff, – Ám a nemzeti és az állami színház két külön dolog. Az állami színház arra szolgál, hogy az állam doktrínáit képviselje és népszerűsítse. Ez undorító, de ilyen is van, ám itt, ma, Budapesten nem erről van szó. Az a kérdés, hogy mi a »nemzeti színház«, nagyon fontos, érdemes arra, hogy erről gondolkozzunk.

MAGABIZTOS MŰVÉSZ – FOLYAMATOS BIZONYTALANSÁGGAL

Farkas Dénes a színházi nyelvről, a műhelymunkáról, a prózai költészetről, az önbizalomról...



Farkas Dénest estéről estére nagyon különböző szerepekben láthatjuk a Nemzeti Színházban – hol kán, hol költő, hol báró, hol nyakas paraszt –, de minden esetben olyan személy, aki bízik önmagában. Persze ez a magabiztosság nem jelenti azt, hogy időnként ne lennének kétségei, ne bizonytalanodna el egy-egy karakter felépítése során. Számára az a legnehezebb színházi feladat, hogy minden előadás előtt összegyűjtsön magában annyi önbizalmat, hogy színpadra merjen lépni.

Már apró gyermekként tudta, színész lesz! Legalábbis egy 5 évvel ezelőtti interjúban elmesélte, hogy amikor hazavitte az óvodából a csoportképet, és kérdezték, hogy ki kicsoda, nem a nevüket mondta, hanem mindenkit eljátszott.

– Így történt. Valahogy hazakerült a fotó, és én próbáltam mindenkit utánozni. Szerettem a középpontban lenni... Így nagyon hamar egyértelművé vált, hogy a színészi pálya felé kellennem az irányt.

De mi lett a parodistával?

– Fiatalabb koromban ez könnyebben ment. Jól tudok utánozni másokat, főleg a hangjukat. Mindez persze hangulat kérdése. Ha jókedvem van, gyakran bohóckodom. Erről a barátaim tudnának mesélni.

Pedig ezzel a képességgel hamarabb ismertté válhatna, mint a legnagyobb színházi szereppel. A tévébe biztosan hamarabb bekerülhetne!

– Az egyetem alatt volt néhány lehetőségem filmezni. De nekem sem sikerült bekerülnöm a filmes bizniszbe, ahogy nagyon sok hasonló korú kollégának sem. Pedig jó lenne forgatni. Csak nem mindegy, hogy miben vállal szerepet az ember. De mire gondol? Ezekre az improvizációs műsorokra?

Akár az improvizációs műsorokra...

– Nem vagyok elég improvizatív alkat. Nem nagyon szeretek rögtönözni. Azt szeretem, ha tudom, mi a dolgom, ha le vannak fektetve bizonyos – jófajta – játékszabályok, ha ki vannak jelölve a határok az improvizáció előtt. Ha mindenki szabadjára engedi a fantáziáját, abból csak valami katyvasz következhet. Ezzel kapcsolatban sajnos sok rossz élményem van.

Visszatérve az óvodáskori előadáshoz: onnantól kezdve nagyon simának tűnik a pályafutása. Elsőre felvették a színművészetire, az első munkahelye mindjárt a Nemzeti Színház!



– Ez igaz. Olyan szempontból tényleg simán ment minden, hogy Budapesten, értelmiségi családban nőttem fel, nagyszerű iskolákba jártam. A Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola után a Vörösmarty Mihály Gimnázium drámatagozatán tanultam. Nagyon jó tanáraink voltak. Az osztályfőnökünk, Beck Zsuzsa, aki most már az iskola igazgatója, nagyon szereti a fiatalokat, ő maga is egy nyitott ember. A drámatanárunk Papp Dániel volt, aki akkor frissen végzett a főiskolán. Az osztályunkból négyen lettünk színészek – Molnár Áron, Mohai Tamás, Kovács Gergő és én.

Hogy került a Nemzetibe?

– A Színművészeti Egyetem nagyszínpadán volt egy vizsgaelőadásunk, az osztályfőnökünk, Gálffi László rendezte. Shakespeare-monológokat mondtunk. Megnézett minket Alföldi Róbert – akkor ő volt itt az igazgató –, és hármunkat, Szatory Dávidot, Fehér Tibit és engem választott, hogy töltsük a Nemzeti Színházban a gyakorlati évet. Utána pedig szerződést ajánlott mindhármunknak. Néha úgy érzem, amikor idekerültem, nem tudtam semmit, itt tanultam meg igazán a szakmát.

Amikor az igazgatóváltás történt, akkor mindhárman maradtak.

Gondolom, megbeszélték. Közösén döntöttek?

– Természetesen ezt is megbeszéltük. Egyidős fiúk vagyunk, 18 éves korunk óta folyamatosan együtt töltjük a napjainkat! Hogyne számítsa a jelenlétük, a véleményük?! Odafigyelünk egymásra. Amikor



„...nem szeretem, ha arra kérnek a rendezők, hogy próbáljak valakit leutánozni. Azt szeretem, ha engem használnak, ha hagynak a saját benyomásaimból, emlékeimből építkezni.”



Vidnyánszky Attila lett az igazgató, tőle is lehetőséget kaptunk a következő évadra. Szerepeket, szerződést ajánlott nekünk, és ezt mi hárman egymás közt is megbeszéltük. Közösén döntöttünk: maradunk. Sajnos, most ez megváltozik: Szatory Dávid – nagy bánatomra – elhagyja a színházat, úgy döntött, szabadúszó lesz. Biztos vagyok benne, számára is megterhelő volt ez az elmúlt tíz év. Nagyon sokat dolgoztunk. Reggeltől estig a színházban vagyunk. Nincs idő a családra, a magánéletre, a hétköznapi dolgokra, az új impulzusok befogadására.

A színművészeti után tanított is egykori iskolájában, a gimnáziumban. De két év után feladta...

– Nem adtam föl. Egyáltalán nem. Még Alföldi Róbert igazgatósága idején történt, hogy az utolsó két évben tizenhat futó darabom volt, háromban főszerepem – sajnos ezek lekerültek a műsorról –, nem tudtam semmi más munkát vállalni. Ezért kénytelen voltam elköszönni az iskolától. Sajnáltam, mert csodás időszak volt. Pedig veszélyes üzem!

Az iskola?!

– Csupa eleven, exhibicionizmussal megáldott 16-17 éves ember! Igaz, mi is ilyenek voltunk. De tanárként meg kellett tanulnom felkelteni és fenntartani az érdeklődésüket. Nem volt könnyű feladat. Nincs pedagógus vagy drámapedagógus végzettségem. Gondolom, azért hívtak vissza tanítani, mert szerettek volna egy frissen végzett, szókimondó, tűzről pattant, vagány fiút, aki képes értelmes, összefüggő mondatokat mondani.

Tűzről pattant, vagány fiú – aki nagyon gyorsan beszél!

– Bocsánat!

Semmi baj! De azért megkérdezem: ez a gyors beszéd is a fiatalos pörgéstől van?



Farkas Dénes

1988-ban született Budapesten, a Vörösmarty Mihály Gimnázium drámatagozatán érettségizett. A Színház- és Filmművészeti Egyetemen Gálffi László és Ács János színészosztályában végzett. 2010 óta a Nemzeti Színház tagja.

Jövőre is látható lesz Farkas Dénes a *Boldogságlabirintus*, az *Ahogy tetszik*, a *Szentivánéji álom*, a *Körhinta*, az *Isten ostora* előadásokban, a 2015/2016-os évad új bemutatói közül az *Éden földön*, a *Szindbád*, a *Cyrano* és a 6 című produkciókban lép majd színre.

– Ez érdekes felvetés. Bevallom, én is észrevettem, hogy az ilyen helyzetekben, tehát interjúk során mindig nagyon gyorsan mondom a magamét.

Hogy minél hamarabb legyünk már túl rajta?!

– Nem arról van szó. Inkább azért beszélek ilyen gyorsan, mert szeretném utolérni a saját gondolataimat. Szívesen megosztom másokkal is mindazt, amit én fontosnak, helyesnek tartok, de jó lenne mindezt úgy átadni, ahogy elsőre megfogalmazódnak bennem egy-egy kérdésfelvetéskor. Ha lassan elfilozofálgatnék, nem lennék őszinte. Azt hiszem, sokkal mesterkéltebb lenne az egész.

Tehát ott tartottunk, hogy nem adta fel a tanítást!

– Nem adtam fel. Sőt! Pont most – egy órával ezelőtt – találkoztam a barátnőmmel. Megittunk egy kávét. Ücsörögtünk a napon. Élveztük a tavaszt. Boldogok voltunk, és arról beszélgettünk: mi lesz velem jövőre. Mert nagyon jól érzem én magam itt, a Nemzeti Színházban, sok szép feladatot kapok, azzal foglalkozom, amit szeretek, de az ember csak szeretne egy kis házat, aztán kellene egy jó kocsis is... Mindehhez



pedig pénz kell. Ezért beszéltünk arról, hogy fel fogjuk hívni az iskolákat, hátha valahol szükség lenne rám. Tehát megpróbálkozom ismét – a színház mellett – a tanítással.

Barátnője szakmabeli?

– Nem szakmabeli, de rendkívüli tehetség. Nekem egy csodálatos barátnőm van! Őt elsősorban az írás foglalkoztatja, az újságírás és szépírodalom, de érdekli a televíziózás is.

Mi van a saját írásaival?

– Éppen semmi. Szerintem az írás is nagyon gyakorlati szakma, tehát azt is folyamatosan művelni kell. Sajnos, kiestem a gyakorlatból. Az irodalomra sem volt elég időm. Nem tudom, képes lennék-e folytatni?! De reménykedtem, hogy esetemben az írás nemcsak valami hirtelen fellángolás volt. Tizenöt-tizenhat éves koromig verseket írtam, utána jött a próza, pontosabban én úgy nevezném: prózai költészet. Iszonyatosan szeretem a szavak muzsikáját, a magyar nyelv ritmikáját. Minden mondatot próbáltam úgy megszerkeszteni, mint egy szépen csilingelő verssort. Az írás számomra nagyon intim önvallomás. Tulajdonképpen beszélgetés önmagammal. Ezen a síkon régen csend van körülöttem...

A színházi szerepei kapcsán is „beszélgetne önmagával”. Ezekből is születnének írások.

– Születhetnének... De nem születnek.

Rábízta magát a rendezőre?

– Rábízom magam a rendezőre – úgy 50 százalékban. Persze ez attól is függ, hogy kivel, milyen rendezővel dolgozom éppen. De szerintem az ideális állapot, ha – miután lefektetünk bizonyos szempontokat a színdarabbal és az én karakteremmel kapcsolatban is – tehát megállapodunk alapvető dolgokban, és utána hagynak engem szabadon

dolgozni. Szeretem, ha kiagyalhatok bizonyos megoldásokat, kitalálhatok kisebb-nagyobb poénokat, választhatok magamnak kellékeket, lehetnek kéréseim a jelmezzel kapcsolatban. Tehát a közös munka híve vagyok. Ilyenkor érzem jól magam, ilyenkor vagyok felszabadult, és – úgy tűnik – erre most a Nemzeti Színházban lehetőség is van.

Nagyon sok különböző nemzetiségű – román, lengyel, grúz, orosz – rendezővel dolgozott már együtt. Nem zavarja ez a sokféleség?

– Azt gondolom, akik ide jönnek a Nemzeti Színházba, akik ide kapnak meghívást, általában világhírű rendezők. Valamennyien nagyon tapasztaltak, nevük van a szakmában, és azért tartanak ott, ahol tartanak ezen a pályán, mert tudnak együttműködni különböző színházi stábbal, egy-egy csapattal, ismerik ezt a fajta – nyitott – műhelymunkát.

Értik egymást a különböző a kultúrákból érkezőkkel?

– Ha egy vendégrendező a saját kultúrája, szocializációja miatt másképpen bont ki egy jelenetet, de mindez követhető, értelmezhető, akkor az teljesen rendben van. Itt volt például a romániai születésű, Párizsban élő Silviu Purcărete, aki az *Ahogy tetszik* című előadást rendezte. Vele is tökéletesen értettük egymást. Ráadásul a Shakespeare-darabok anynyira örökérvényűek, hogy bármikor, bárhol a világon működnek. A színház szerintem egy olyan fórum, ahol mindenki érti egymást. Egy nyelven beszélünk, a színház nyelvét használjuk. Egyébként meg világhírű szerzők szövegeit mondjuk.

Volt már 20. századi költő és másfél ezer éve élt kán, vagy bohém báró az operett világából és nyakas paraszt a magyar vidékről, de még hosszasan sorolhatnám. Nem fárasztja a szerepek különbözősége?

– Őszinte leszek. Ezek között a szerepek között végig-végig nagyon komoly összefüggés van. A különbözőségek ellenére a főcsapás mindig ugyanaz: kivétel nélkül önbizalmat sugárzó, magabiztos emberek.



Farkas Sándor a Körhintában (rendező: Vidnyánszky Attila, 2015)



Kurkut kán az Isten ostorában (rendező: Vidnyánszky Attila, 2015)

Mert a játszó személy is magabiztos?!

– Mindenképpen! Ezt az ember nehezen mondja ki magáról, de én válogatom. Hogy otthon milyen vagyok, az egy másik kérdés.

Tehát a „másik kérdés”: színpadon kívül időnként elbizonytalanodik?

– Folyamatosan elbizonytalanodom! Nagyon érdekes volt például, amikor a Gombrowicz-darabot, az *Operettet* próbáltuk, végig szenvedtem. Ez a Firulet báró is egy magabiztos, csajozós gépezet, de – bevalom – az énekléstől félek, talán mert kötöttebbek a zenei végszavak, összetettebb a feladat, bár érdekesebb munka. A főpróbahéten esténként folyamatosan sírva hívogattam a barátnőmet, hogy én erre képtelen vagyok, hogy én ezt nem tudom megcsinálni... Szerencsére ebből aztán semmi nem látszott a színpadon.

A színpadon megszűnik a „fájdalom”!

– A színpadon már nyoma sincs a szorongásnak. Ez a dolgom, hogy képes legyek legyőzni a kétségeimet. Szokták azt kérdezni, hogy mi a legnehezebb a színészmesterségben. A szövegtanulás? A próbafolyamat? Az előadások? Nem. Szerintem az a nehéz, hogy este hat órától hét óráig, a felkészülési időszakban összegyűjtsék annyi önbizalmat, hogy színpadra merjek lépni.

Ebben az erőgyűjtésben még arra is figyelnie kell, hogy aznap este éppen kicsoda!

– Azzal nincs baj. Bár lehetnek kisebb kellemetlenségek. Amikor például főpróbahéten csak a bemutatóra készülünk, mást nem is játszunk,

napról napra ugyanazzal a szereppel foglalkozunk, aztán a premier után másnap egy másik előadásban kell színpadra lépni! Ilyenkor néha bennem is felvetődik a kérdés: hol is vagyok, ki is vagyok?!

Nagy előképek sem zavarják? Vegyük például a *Körbintát*! A legendás filmben Szirtes Ádám játszotta Farkas Sándor, a parasztgazda szerepét.

– Láttam a filmet. Ismertem már korábbról is, aztán újra megnéztem a próbák előtt. De nem volt félelmem azzal kapcsolatban, hogy rossz irányba terelne, vagy zavarna engem a nagy előd példája. Egészen más műfajban, más korban, más helyzetben kaptam meg ugyanazt a szerepet. Hatvan éve készült a film, és az akkori színészek egészen másképpen játszottak, mint mi. Amikor próbál az ember, ott áll a színpadon és dolgozik egy darabban, olyankor már nincs semmi más. Ha a partnerem a szemembe néz, arra kell reagálnom. Nem lehet azon gondolkodnom, hogy valaki más most mit is csinálna. Maradva a példánál: az nem fordulhat elő, hogy állandóan azon törjem a fejem: volt-e ilyen jelenet a filmben, ha volt, akkor Szirtes Ádám honnan jött be a képbe, hogy nézett a többi szereplőre?! Ez hülyeség lenne.

De mi van akkor, ha a nézők azt a régi, önérzetes gazdát várnák?!

– Megmondom őszintén: ez engem nem igazán érdekel. Én a munkámat végzem, a tölem telhető legjobb módon, de hogy annak milyen a megítélése, az már nem az én dolgom.

A kritikákat sem nézi meg?

– De. Olvasok kritikákat. Ha jól írnak, az jól esik, ha rosszat, az rosszul.

Ha például másnak is feltűnik, hogy a haját begyűrte a kalap alá, nekem arról eszembe jut a kérdés: mire lenne képes egy szerepért, ha a haját sem engedte levágni?



Blaskó Péterrel A sirályban (rendező: Alföldi Róbert, 2013) | fotó: Znamenák István



Puck szerepében a Szentivánéji álomban (rendező: David Doiasvili, 2014)

– Vágtak a hajamból! Csak nem eleget, ezért kellett begyűrni a kalap alá. A szakállamról is emiatt a szerep miatt mondtam le. Bármire rá lehet venni, csak van néhány dolog, amire érzékeny vagyok. Ilyen például a hajam és a szakállam...

Hiú?

– Persze. Minden színész hiú. Engem folyamatos jelleggel ez motivál, ezért van értelme ennek a munkának, és ezért érdemes élni.

Ez a lelkesedés átsüt a szerepein is. A Puck alakítása kapcsán is szinte minden kritikusa kiemelte ifjonti lelkesedését, elementáris erejét, önfeledt játszadozását, de magányát, boldogtalanságát, szomorúságát is. Milyen ez a Puck?

– Nem tudom. De nagyon déneses! A *Szentivánéji álom* rendezője, David Doiasvili szabad kezét adott nekünk, megmondta: mit gondol a darabról, miről szól egy-egy jelenet, mit vár tőlünk, tehát lefektette az alapszabályokat, és ha mi ezt megértettük, onnantól kezdve engedte, hogy játszunk. Kíváncsi volt, hogy mi mit tudunk még hozzátenni önmagunkból, megélt élményeinkből, megfigyeléseinkből.

A *Boldogságlabirintus*ban egy költőt játszik. Ehhez bőven megadatott a személyes élmény...

– Alapvetően Pilinszky János megszemélyesítője vagyok, de nem őt másolom. Egyébként sem szeretem, ha arra kérnek a rendezők, hogy próbáljak valakit leutánozni. Azt szeretem, ha engem használnak, ha hagynak a saját benyomásaimból, emlékeimből építkezni.

Ne is keressük ebben a költőben az édesapját, az ő gesztusait?!

– Az édesapám, Osztójkán Béla szűkszavú ember volt, de ha foglalkoztatta egy gondolat, és megérintette valami – nevezzük ihletnek –,

akkor szinte kitört belőle a költemény. Egyébként én is így vagyok a verssel. Nyilván az előadás, a *Boldogságlabirintus* költőjének szintén lehetnek ilyen gesztusai.

Miért nem az édesapja nevét viszi tovább?

– A Farkas nevet édesapámtól örököltem. Nem én választottam. Így hívták eredetileg. Nem tudom, hogy akkoriban volt-e más költő is ilyen névvel, vagy az édesanyja iránti tiszteletből vette fel az ő nevét. A lényeg, hogy Osztójkánként vált ismertté – mint roma költő, lapalapító, közéleti személyiség, a cigányság szószólója... Sajnos, már nem él.

Ebből az örökségből mit visz tovább?

– Bizonyos szempontból büszke vagyok a cigányságomra, bár csak félig vagyok az. Igaz, édesanyám is – jogászként és pedagógusként – elsősorban a nehéz helyzetben élőkért, a cigányság esélyegyenlőségéért dolgozik. Szüleim erre tették fel az életüket. Ehhez én annyit tudok hozzátenni, hogy nagyon tisztetem őket, és most készítek egy önálló estet édesapám műveiből. Megpróbálok azonosulni a gondolataival, és szeretném a közönség elé tenni mindazt, amiért élt és dolgozott.

A közügyek nem is érdeklik?

– Hogyne érdekelnének?! De én elsősorban egy fiatal srác vagyok, aki szeret élni, szereti a barátnőjét, a jó vacsorákat, a rosét és az irodalmat. Színész vagyok! Alapvetően népművelési szándékkal dolgozom. Világirodalmi remekműveket felhasználva kiváló kollégákkal, nagyszerű rendezőkkel azon vagyunk, hogy információkat közöljünk az embereknek empátiáról, szolidaritásról, szeretetről, szerelemről, becsületről, emberségről... Mondjam még?!

FILIP GABRIELLA

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



„AMIT ÉN ÉNEKELEK, AZ A MAGYAR TÁLTOSHAGYOMÁNY”

A szakrális rituálé és a színdarab hagyományos belső rendjének összehangolása

Kanalas Éva népdalénekes – az *Isten ostora* színlapja szerint sámánasszony. Az út, ahogy énekesből gyűjtő, majd hangkutató lett, kívülről nyílegyenesnek tűnik. Moldvától Belső-Ázsiáig kereste a választ, hogyan tör fel a hang a lélekből. Beszélgetés közben bármikor elindít egy dallamot, ami azonnal betölti a Nemzeti Színház előcsarnokát – és az őt hallgatók szívét.

Kezdjük a sámán–táltos-kérdéssel!

– Az eredeti szereposztásban még énekesként írtak ki az *Isten ostora* színlapjára, ami nekem teljesen meg is felelt. Aztán lettem sámánasszony, ami okozhat némi zavart, hiszen van egy főtáltos a darabban, akit Olt Tamás alakít. Ő hozza a táltos szerepét – de az én jelenlétem, énekem idézi meg a magyar táltoshagyományt. A táltos az a beavatott személy, aki az irgalmat lehozza az emberek számára – erre a „szerepre” nemcsak a magyaroknak, hanem minden eurázsiai népnek megvan a

maga szava. A „sámán” szó használata csak az angol és orosz szakirodalmakból, fordítások révén került a nyelvünkbe és terjedt el.

Maradjunk akkor a táltosnál – és a táltoshagyománynál. Valójában miként van jelen a színpadon?

– Fogalmazzunk úgy, hogy szakrális szereplőként, aki felidézi azt a hangulatot, hangzásvilágot, ami ezeknek a lovas nomád népeknek sajátja, természetes létformája volt. Az eredeti Bánffy-darabban nincs



ilyen szereplő. Vidnyánszky Attila azt mondta, benne is vagyok az előadásban, meg kint is vagyok. De én úgy látom, folyamatosan benne vagyok. Ha nem, az már egy egészen más előadás lenne.

Mit látunk tehát: előadást vagy szertartást?

– Amit a színpadon látnak, hallanak tőlem, azok nem a rendező utasításai, hanem rituális elemek. Ő megfogalmazta, körülbelül mit szeretne, amit én a saját rituális hangszínházam elemeiből építék fel. Ezt már nem tudom kizárólag előadó-művészetként felfogni, mert másféle energiák szabadulnak fel, miközben énekelek. Éppen ez a legnehezebb: összehangolni a színdarab hagyományos belső rendjét egy másfajta, szakrális rituálé sajátosságával. Jó példa erre a Nagyúrral való, az előadás nagy részén átívelő kapcsolat. Folyamatosan hívom haza Attilát Róma kapujából, szeretgetve hívom, nyugtatgatom, jöjjön vissza a Duna mentére. Ám amikor meghal, és felmegy a Napba, nem csinállok semmit – számomra ez egy befejezetlen rituálé!

Honnan vannak a dallamok?

– Azok az elemek, amiket a rendező kiválasztott az előadáshoz, olyan meditatív éneklési állapot eredményei, amely 10 perctől akár több napig is eltarthat. Ilyenkor nem tervezem meg, hogy komponálni fogok, csak elindulok a dobommal, éneklek a népdalt, ráteszem a mondókát, archaikus imádságot, aztán légzéstechnikákat használok, amivel kinyitom magam, hogy tudjam, merre megyek tovább... révedezek a hangommal. Az előadásokon mindez tovább épül, a színpadon is imp-

rovizálok: a hangok és a különféle mozgások egyszer így, másszor úgy jönnek elő – ugyanakkor tartanom kell magam a rendező által megszabott korlátokhoz.

Lépjünk egyet vissza a színpadtól. Valóban sikerülhetett rekonstruálni a magyar táltos hagyományt?

– Én úgy érzem, sikerült. Ha Dél-Szibériában, Altájban, Tuvában vagy a hanti-mansiknál, baskíroknál énekelek, azt mondják: ez a mi kultúránk! Holott magyar népdalokra, imádságokra, mondókákra alapozva improvizálok eurázsiai samanisztikus énektechnikákból, ami mégsem teljesen annak a népnek a hangja világa. A különböző légzéstechnikák például fellelhetők az inuitoknál, csukcsoknál, jakutoknál, dél-szibériai népeknél, amiket transzállapot elérésére használnak. De amiket én szólaltatok meg – a színpadon is, amikor Mikolt hercegnő a Sólommadarat öli –, azok Kanalas Éva légzéstechnikái. Gyermekdalok improvizálása közben döbbsenem rá, hogy én pedig a dél-alföldi tájból, a Kígyósi pusztán-Békéscsaba földjéből táplálkozom, olyan dallamokat énekelek, amiket gyerekként a pusztában hallottam a tücsköktől. Egy dunántúli ember, lehet, nem így énekelne.

Van azért még bőven „tápláléka”. Több ezer magyar népdalt és variánst, archaikus imádságot, gyermekmondókat ismer...

– Fiatalon kezdtem el népdalt énekelni, és már akkor is jártam gyűjteni Erdélybe, Moldvába. Aztán huszonegynéhány éves koromban meg-



hallottam Szabados György népzenei alapokra épülő improvizatív zenéjét, és azon kezdtem gondolkodni: hogyan tudnék úgy énekelni, hogy a hangomat hangszerként használva ne legyenek nyelvi akadályaim? Ekkortájt nem a népdalok egyszerű éneklése vonzott, bár később visszajött ez is. Lelki igényemmé vált annak megismerése, miként tör fel a hang a lélekből, és aztán hogyan születik meg a magyar népdal.

Messzire ment a válaszáért.

– Először a moldvai csángóknál figyeltem meg, hogyan használják az asszonyok a gyógyító-átokelvívő archaikus, mágikus varázslásokat. Ugyanekkor, a 90-es évek elején ismerkedtem meg Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutatóval, az archaikus népi imádságok megmentőjével. '92 tájékán hallottam először olyan énekfoszlányokat, amelyek nem szöveges népdalok voltak. Azt a nyelvpörgetéses technikát például, amit a darabban is folyamatosan vissza-visszahozok, akkor hallottam először, amikor egy asszony gyermekét altatta. Azután találtam egy mongol népzenei lemezt, ami teljesen megváltoztatta az életemet, ez mondta nekem, hogy ki kell mennem keletre. Először utánozni kezdtem a mongol énekeket. A hosszú énekeik jellegzetessége, hogy azt mondja, *(énekel)* „amikor mentem a lovammal a pusztába” – és az énekes a hangjával kezdi el leírni a tájat. Akkor nem tudtam, miről szól a dal, csak a hangulata fogott meg. Én is kísérletezni kezdtem: a hangommal létrehozni egy sajátos világot. Hallhatják, a színpadon is énekelek egy mongol hosszúénekhez hasonló, csak közben én a magyarok bejövetelét látom magam előtt, a Kárpátokon keresztül.

Egy híján húsz éve, hogy először elutazott Dél-Szibériába, azóta még hétszer járt ott, és eljutott több más ázsiai országba is. Itthon pedig szép lassan eltűnt a színpadokról.



Kanalas Éva

énekművész, gyűjtő, hangkutató, Népművészet ifjú mestere. 1970-ben született Békéscsabán. 1986-tól énekel magyar népdalokat rendszeresen fellépő művészként. Szólóénekesként és Fábri Géza kobozkíséretével több alkalommal szerepelt a Magyarországi Táncháztalálkozóon, illetve annak lemezén. Egyes dalait művészeti iskolák oktatási anyagaként használják, és van, amit a csángó falvakban tőle tanultak vissza a gyermekek és felnőttek.

Több lemeze is megjelent. 2001-ben meghívták a moszkvai III. Színházi Világ Olimpiára. Gyűjt Erdélyben, Kalotaszegen, Mezőségen, Békés megyében, később Moldvában, Belső-Ázsiában. Dél-Szibériai élményeiből Ősi hangok Ázsia szívéből címmel készített dokumentumfilmet 2008-ban.

A Nemzeti Színházban az *Isten ostorában* játszik.

– Nem a saját akaratomból tűntem el, egyszerűen nem kaptam lehetőséget a fellépésre. Közben pedig másfelé vitt az életem. Az egyik szibériai segítőmről kiderült, hogy egy híres sámáncsaládnak az örökségét továbbvivő leszármazottja. Megértettem, senki másra nem hárul a feladat, nekem kell az ő életét, tudását felvenni, feldolgozni, mert nekem mutatta meg. Az elmúlt években szinte csak ezzel foglalkoztam, aztán átnéztük, lefordítottuk tovább oroszra, oroszról magyarra. Ebből fogunk filmet csinálni, ami bemutatja a ma is élő archaikus tuva sámán-



hagyományt. 2012-ben, a Sambhala Tibet Központtal közösen, meghívtam Magyarországra Adigzsi baskit, sámánt – vagy mondjuk az ő nyelvén: csajakcsit –, hogy hagyományos tuva tűzsertartást mutasson be. Előadásainkon vetítettem az őslakos családok körében rögzített szertartásokat is, megismertetve idehaza a tuva nép egyedülálló kultúráját, és annak a magyar archaikus hagyományokkal rokon elemeit.

Saját művészetét más forrásokból is táplálta – archaikus hagyományokból éppúgy, mint modern színházi irányzatokból.

– Valóban, volt sok kérdés, amiért olvastam, utaztam, olvastam... Például Csíkban miért mondják, hogy Babba Mária áldjon vagy verjen meg? Ki az? A Holdban és a Napban is benne van? Hiszen mindkettőben köszöntik! Fontos kérdés. Nagy hatással volt rám az is, hogy Anatolij Vasziljev moszkvai Művész Színházában tölthettem három hónapot. Közös munkánk, a Lear-rendezése, amiben Töröcsik Mari játszott volna a királyt, én pedig a bolondot, sajnos elmaradt. De bejárhattam a próbákra, és amikor hazajöttem, Innin istennő nászra hívó szerelmes énekeinek előadásához használtam az ott megismert speciális verselési technikát. Egy évig tartott a munka az 5-6000 éves sumér versremek-művekkel, mert a technikát a magyar nyelvhez kellett illeszteni, megtalálni a szavak megfelelő hangzását, kimondásának tökéletes pillanatát.

És mi lett saját hangszínházával?

– 1998-ban alapítottam meg az Ojanna hangszínházat, akkor már mertem tanítani ezt az éneklési módot, a légzéstechnikákat. Improvizatív technikákon alapuló népdaléneklésként hirdetem meg. Olyan magyar embereket gyűjtöttem magam köré, akik korábban nem foglalkoztak sem énekléssel, sem színészettel. Érdekes kísérleteket

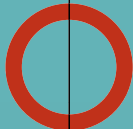
végeztünk – hogyan hozza elő a hang a mozgulatot, a mozgulat a hangot. Azt kezdtem észrevenni, hogy a magyar népdal képes ugyanúgy működni, mint a jóga, abban megpihenek. Csak idő kell hozzá, hogy kezdjek elmerengeni, megállítsam az időpillanatot, amiben nekem jó a pihenés az éneken. Erre sajnos a színpadon nincs lehetőség... Az Ojanna pedig leállt, a sok utazás miatt nem bírtam a szervezéssel foglalkozni. Befogadó színházat pedig nem találtam. De szeretnék tanítani, érzem a hiányát.

Lehet, hogy lassan eljön már az átadás ideje?

– Folyamatosan, az előadáson is átadok... Tudom, merre vezet az út, de mindent nem mondhatok el, csak majd, ha a végére érek. A színházat elengedtem, de visszahívtam. Viszem magammal a hangomat, a dobomat, és meglátom, hol tudok énekelni. Szabad ember vagyok. Az lenne ideális, ha egy szakrális-rituális közeg befogadná a műfajt. Ahol nemcsak szereplő, énekes lennék, hanem folyamatos alkotómunka során megmutathatnám, hogy hangi adottságaimmal és ezekkel a hangvilágokkal miket bontok ki magamból és az egész magyar tradícióból. Azt gondolom, annak, amit énekelek, a népmese és imahagyományra, a népművészetre felépítve a magyar operában lenne a helye. Eddig nem kaptam rá lehetőséget, és nem tudom, ez az út lezárult-e előttem vagy megnyílik. De nagyon szeretek énekelni, így az utóbbi években a tűz mellett énekelek azoknak az embereknek, akiknek a lelke ezt igényli. Ők sokan vannak.

CSÖRNÖK MARIANN

| fotók: Eöri Szabó Zsolt



PERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA



Antonio Vivaldi
Farnace

Opera három felvonásban, két részben, olasz nyelven,
magyar és angol felirattal

Rendező ► **Anger Ferenc**
Díszlettervező ► **Szendrényi Éva**
Jelmeztervező ► **Zöldy Z Gergely**
Karigazgató ► **Strausz Kálmán**
Koreográfus ► **Venekei Marianna**
Dramaturg ► **Kenesey Judit**
Karmester ► **Németh Pál**

Bemutató ► 2015. június 12., Operaház
További előadások ► 2015. június 14., 18., 20.

SCHWAJDA-SZOBOR A PARKBAN

– Schwajda György sorsa a hazaszerető, építő magyar személyiséggé, aki a saját útját járja, mert tudja, az idő őt fogja igazolni. A színház, melyet épített, itt magaslik és ragyog: belaktuk, szeretjük, büszkén járunk ide, dicsekszünk vele, a miénk. Nevét abba a vaskos könyvbe írták be a magyarok, amelyben azok emlékét őrzik, akikre hálással fogunk emlékezni – mondta Orbán Viktor miniszterelnök az öt éve elhunyt Schwajda György szobrának avatásán. A Kossuth-díjas Varga Imre alkotása a Nemzeti Színház előtti parkban állít emléket a mai Nemzeti építését felügyelő miniszteri biztosnak, későbbi kormánybiztosnak, az intézmény első igazgatójának, dráma- és forgatókönyvírónak.

Töröcsik Mari, a Nemzet Színésze arról szólt, hogy Schwajda György talán a legjobban tudott Magyarországon színházat csinálni, és hozzátette: sokan el sem tudják képzelni, milyen jól és szakszerűen „ki van találva” ez az épület.

– Schwajda György építeni akart, és úgy vállalta fel ezt a missziót, hogy az „ügynevezett” szakma gyűlölködő ösztöne zúdult rá, előtte meg 35 évig szinte az egész hazai színházi világ nem tett az ügyben semmit, és az Aczél György által írt darabhoz asszisztált – mondta a szoboravatáson Vidnyánszky Attila, a Nemzeti jelenlegi igazgatója.



Orbán Viktor és Vidnyánszky Attila leleplezi a szobrot, jobbra Töröcsik Mari és az alkotó, Varga Imre | fotó: Eöri Szabó Zsolt



Cirkalom, Ghymes...

Az erdélyi Nyárádszeredából érkező Bekecs Néptáncgyűttes és a csángó dalokat éneklő Petrás Mária, az erdélyi származású Kiss B. Attila operaénekes, a vajdasági Cirkalom Táncgyűttes, a 2014-es Főszállott a páva egyik győztese is fellép mások mellett az Autonómia gálán a Nemzetiben. Eljön a Zentai Magyar Kamaraszínház, a felvidéki Szarka Tamás, a Ghymes együttes egyik alapítója, Kárpátalját a virtuóz harmonikás-zenepedagógus Pál Lajos képviseli lányával Pál Eszter énekessel...

A Kárpát-medence minden tájáról érkező rangos művészek programja mindennél szebben mutatja összetartozásunkat, az egyetemes magyar kultúra határok feletti gazdagságát, sokszínűségét. Az est folyamán várjuk a közönség pénzdományait is, amelyet a nehéz sorsú kárpátaljai magyaroknak juttatunk el az ottani katolikus és református egyházon keresztül.

mikor? hol?

Június 8. – 19 óra • Nagyszínpad

A program ingyenes, regisztrációhoz kötött: jegy@nemzetiszhaz.hu

A VILÁG MAGYARSÁGÁÉRT

A Nemzeti Színház is elismerésben részesül az V. Magyar Világtalálkozó alkalmából. A budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban öt kontinens magyarjainak a részvételével zajló május 26-i gálaesten művészeti elismeréseket kap Jókai Anna, a Nemzet Művésze, kétszeres Kossuth-díjas író, költő mellett Rúzsa Magdolna Fonogram-díjas vajdasági énekes, az Omega Együttes és a Nemzeti Színház társulata.

SZACSVAY LÁSZLÓ A NEMZET SZÍNÉSZE

Szacsvay Lászlót választották meg a Nemzet Színészei közé a nemrég elhunyt Kóti Árpád helyére. Május 12-én csaknem két órás tanácskozás után született meg a döntés: Molnár Piroska, Bodrogi Gyula, Haumann Péter, Király Levente, Tordy Géza a Nemzeti Színházban, a többiek, Andorai Péter, Berek Kati, Cserhalmi György, Máthé Erzsébet, Psota Irén és Töröcsik Mari telefonon adták le voksaikat.

Szacsvay László 1971-ben végezte el a Színművészeti Főiskolát, és a Nemzeti Színház tagja lett, 1982-ben csatlakozott a Katona József Színház társulatához, amelynek máig tagja. Gyakori vendég más teátrumok produkcióiban, a tévében és a rádióban. Évekre szóló sikert aratott a *Budapest Orfeum* című zenés összeállításban előadott kupléival és szonettjeivel, melynek anyaga lemezen is megjelent. Kiváló karakterszínész.



MÚZEUMCAFÉ
A MÚZEUMOK MAGAZINJA
MUZEUMCAFE.POSTR.HU
AZ ÁPRILISBAN MEGJELENT
SZÁM TARTALMÁBÓL:

✿ ÉPÍTÉSZEK A VÁROSLIGET ÚJ
MÚZEUMAINAK NYERTES TERVEIRŐL
✿ KOZÁK GÁBOR GALÉRIÁS
MAGÁNGYŰJTEMÉNYÉNEK KIÁLLÍTÁSA
A MŰVÉSZETMALOMBAN
✿ A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ROMÁN
CSARNOKÁNAK IKONOGRÁFIÁJA
✿ INTERJÚ TAREK TAWFIKKAL
A GRAND EGYPTIAN MUSEUM
FŐIGAZGATÓJÁVAL



A MÚZEUMCAFÉ MAGAZIN MEGVÁSÁROLHATÓ
A NAGYOBB INMEDIO ÉS RELAY ÚJSÁGOSSTANDOKNÁL, AZ ALEXANDRA HÁLÓZATÁBAN,
VALAMINT A NAGYOBB KÖNYVESBOLTOKBAN, MÚZEUMSHOPOKBAN, GALÉRIÁKBAN.
ELŐFIZETHETŐ AZ ELOFIZETES@MUZEUMCAFE.HU CÍMEN

LEGYEN RÉSZESE EGY ÖRÖK ÉLMÉNYNEK! AZ ÖREG ÉS A TENGER

Ernest Hemingway Az öreg halász és a tenger című műve alapján

Rendező: Anatolij Vasziljev

TÖRŐCSIK
MARI



2015. november 23., hétfő este 7 óra, Nemzeti Színház, Nagyszínpad

JEGYEK KORLÁTOZOTT SZÁMBAN KAPHATÓAK!

„A két kezem elvégezte a feladatát, és szépen visz bennünket a szél.” – Ernest Hemingway

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2015. május, III. évfolyam, 5. szám

Egyik kiemelt témánk a Madách Nemzetközi Színházi Találkozó: gyorsjelentésünkben a fesztiválon látott előadásokat a nemzeti identitás tematizálása, a tradicionális színházi hagyományhoz való viszony, a bábos szemlélet térnyerése, valamint a posztdramatikus színházi törekvések válfajai szempontjából tekintjük át. Tadeusz Kantor utolsó „Milánói leckéje” a 20. század végének civilizációs válságjelenségeiről, valamint a 20. századelő művészeti forradalmáról és annak változatlan aktualitásáról szól. Folytatjuk a Gellért Endre rendezői pályáját bemutató sorozatot. Jordán Tamással készült interjúnk a Félmult rovatban olvasható, a Cervantes regényéről szóló tanulmányt a Nemzeti Színház Don Quijote-bemutatója alkalmából közöljük.

„Most, a modern Apokalipszis esztendeiben, / midőn a kor gigantikus bálványai hajtják uralmuk alá a művészetet, / minden szférában a maguk brutális törvényeit érvényesítve, / midőn Keleten és Nyugaton egyaránt úgy tűnik, / hogy a művészet a haldoklás állapotába került, / bizonyos vagyok benne, hogy / meg fognak jelenni /... – hasonlóan a hajdani szentekhez, / remetékhez, aszkétákhoz – / azok a művészek, akiknek sorsa és fegyvere / A NYOMOR lesz / és a NEVETSÉG. / Ama NAGYOK leszármazottai ők, / akik egész évszázadunkat elindították...” (Tadeusz Kantor)

„...a posztdramatikus jelző (...) végső soron az ember mint drámai lény ellehetetlenülésére, a saját életünkben való cselekvő részvétel képtelenségére utal. Ám a jóléti társadalmakat is megrendítő világválság következtében, az egzisztenciális kiszolgáltatottság hatására [ma már] nyugat-európai pályatársainkban is ébredszik a felelősségérzet, az állampolgárként való fellépés iránti igény. A MITEM-en nemcsak Vlad Troickij hangsúlyozta, hogy immár nem mutogathatunk másokra, személyesen is felelősek vagyunk azért, hogy mi történik velünk és körülöttünk, hanem (...) Francois Chattot is...” (Pálfi Ágnes – Szász Zsolt)

„Don Quijote, a legfantasztább teremtmény, aki az örültségig hisz ábrándjában, melynél fantasztikusabbat már el sem lehet képzelni, hirtelen kétségbe és tanácstalanságba esik, s egész hite csaknem belerendül. És érdekes, hogy mi váltotta ki ezt a megrendülést: nem alapvető tévedésének esztelensége, nem annak képtelensége, hogy létezhetnek kóbor lovagok, akik az emberiség üdvének szentelik életüket, vagy

A májusi szám tartalmából:

MITEM 2015 **Nagy Péter István:** „Még mindig ott ülök...”, **Pálfi Ágnes – Szász Zsolt:** Gyorsjelentés a második MITEM előadásairól | **KULTUSZ ÉS KÁNON Tadeusz Kantor:** A színház elemi iskolája (befejező rész) | **FOGALOMTÁR Végh Attila:** Fenségeség | **OLVASÓ-PRÓBA Pálfi Ágnes:** Bekezdések Cervantes regényének újraértelmezéséhez | **NEMZETI JÁTÉKSZÍN Balogh Géza:** A kívülálló. Gellért Endre tündöklései és rettegesei (6. rész) | **FÉLMULT Jordán Tamás:** „Több volt a siker, mint a kudarc” | **HANG-SZÍN-KÉP Túri Erzsébet** színpadi világa | **KILÁTÓ Várszegi Tibor** a Jászberényi Malom-Filmszínházról, **Kiss Domonkos Márk** a Váci Dunakanyar Színházról

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrassy úti jegyirodában
és országsszerte a nagyobb hírlappületekben

azoknak a varázslatos csodáknak, amelyeket a »legigazmondóbb« könyvek meséltek róluk – hanem egy mellékes, másodrangú, aprócska körülmény. A fantasztika *hirtelen vágyódni kezd a valóságra!*” (F. M. Dosztojevszkij)

„A szépség láttán azért érezzük magunkat szabadnak, mert az érzéki ösztönök harmóniában vannak az ész törvényeivel; a fenséges láttán azért érezzük magunkat szabadnak, mert az érzéki ösztönöknek nincs befolyásuk az ész törvényadására, mert itt a szellem úgy cselekszik, mintha semmilyen más törvények nem lennének érvényesek rá, csak a sajátjai.” (Friedrich Schiller)

„Az ember tragédiája (...) több diktatúrában okozott riadalmat. Már az 1937-es a hamburgi bemutaton is be akarták tiltani, mert egy külön bizottság úgy ítélte meg, hogy a falanszter-kép sérti a nemzetiszocializmus eszméjét. Elrendelik, hogy a rendező tegye egyértelművé: a helyszín a Szovjetunió. Ezért cirill betűs feliratokat helyeznek el a színpadon. Talán innen származik a kommunista diktatúra páni félelme a darabtól.” (Balogh Géza)

„A végtelen óceán, a hatalmas rónák, a sűrű erdőségek láttán a szellem iránt nem fogékony ember pusztán lesújtva érzi magát. A szellem embere azonban hangot hall: »Mindez te magad vagy«. És az egy napig élő, porszem méretű lény, aki létezését véletlennek sorozatának köszönheti (vagy még annak sem), titokzatos módon otthonra lel a fenséges otthontalanságban.” (Végh Attila)

szcenarium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata



KLASSZIKUSOK SZARADON



2015/16

Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara
Magyar Rádió Énekkara
Magyar Rádió Gyermekkórusa

MRZE.HU

Részletes program
Újdonságok
Akciók





fotó: Eöri Szabó Zsolt

A 2015/2016-OS évad új előadásai: Szarka Tamás: **Éden földön** I Carlo Gozzi: **A szarvaskirály** I **Az öreg és a tenger** (Ernest Hemingway: Az öreg halász és a tenger című műve nyomán) I **Szindbád** (Krúdy Gyula írásai nyomán) I Vladislav Vančura: **Szeszélyes nyár** I Vörösmarty Mihály: **Csongor és Tünde** I **6** (A. P. Csehov A 6-os számú kórterem című novellája nyomán) I Bertolt Brecht: **Galilei élete** I Edmond Rostand: **Cyrano de Bergerac** I Szilágyi Andor: **Tóth Ilona**